

SITUATION

#232

DECEMBER 2016
ÅRGÅNG 21

S

T

M

PRIS: 50 kronor
SÄLJAREN ERHÅLLER HÄLFTEN

**SAMMAN-
KOPPLADE**
MITT LIV MED HUND

F-HEADS
ALL TAKT ÅT FOLKE

IIRIS VILJANEN

PORTUGAL
15 ÅR MED HARM REDUCTION

BRUCE

"Varje kväll jag uppträder har jag chansen att göra en enorm skillnad i nåns liv. Musiken gjorde en enorm skillnad i mitt."

SPRINGSTEEN

HELENE BILLGREN PER ÅHLIN SOFIA JANNOK MR GILL VÄXTHUSET SIRI KARLSSON ZELDA

DÄRFÖR

**FINNS VI.
BEHÖVS DU.**

BIDRA MED 100 KRONOR
SMS:A AMNESTY100 TILL 72 970

Vi delar inte ditt nummer med andra och följer PUL.

**AMNESTY
INTERNATIONAL**

Foto: Massimo Sestini/IBL Bildbyrå

Bengt 74 år

Åsö gymnasium, 1960

Folksamhuset, 1960

Farstabron, 1985

Åhlénshuset, 1962

Münchenbryggeriet, 1992

Söderledstunneln, 1984

Kaknästornet, 1963

Att bygga Sverige kräver hårt arbete. Vi kommer ta vår del av ansvaret. För gamla och nya svenskar. För friska och sjuka, för sorg och kärlek. För alla.

Vi är händerna som bygger Sverige.

LÄS MER PÅ: byggnads.se/bostadspolitik

Jag är med för att jag vet hur det är
att **inte** vara med. Väl investerade
pengar – varje månad.

– JESPER, SAMHÄLLSPLANERARE

Akademikernas
a-kassa

Vi är Sveriges största a-kassa med 690 000
medlemmar. Frågor? Vi finns här för dig!

08-412 33 00

info@aea.se

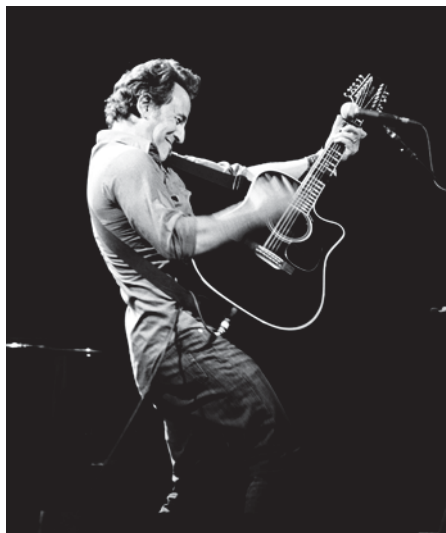

aea.se

DECEMBER

#232

Omslag:
Danny Clinch

DANNY CLINCH/CONTOUR BY GETTY IMAGES

22 "MUSIKEN FÖRDE IN OMVÄRLDEN I MITT LIV, DEN GAV MIG EN UPPFATTNING OM VÄRLDEN UTANFÖR MIN HEMSTAD, SKÄNKTE MIG GLÄDJE OCH SORG."

Bruce Springsteen om drivkraften i musiken som får honom att ta de långa konserter han ger på största allvar.

MARTINA HOLMBERG

36 "PORTUGAL VISAR ATT DET GÅR ATT HA EN MER HUMAN APPROACH"

Rui Coimbra, Portugals brukarorganisation för människor som använder narkotika.

ANNE HILTONEN

42 "ETT RENT MISSTAG ATT JAG FAKTISKT UPPTÄCKTE ANDERS F RÖNNBLOM 1983."

Mikael Löwengren, Örebro, certifierat F-Head sedan decennier.

14 Iiris Viljanen

"Att bo på samma ställe under en längre period har gjort mig väldigt produktiv. 18 flyttar tar på krafterna. Ett tag tog de all min energi. Det är svårt att sätta sig ner och skriva musik då."

16 Sammankopplade

Situation Sthlm-försäljaren Mats Pilotti och hunden Skrutten har båda levt på gatan, den ena i Stockholm, den andre i Spanien. Nu bor de tillsammans i Hökarängen och Skrutten får Mats att hålla sig nykter.

64 Svepet

Helene Billgrens omslagspapper, Fredrik Jonsson lika vaken om nätterna som Karin Boije, Kent tar farväl, Sofia Jannok vill att jokken tar plats, Per Åhlin skänker bort Karl Bertil Jonsson-kulisser, Mind skapar 150 nya ord för känslor, boken *De kom ensamma*, Mr. Gill, Växthuset och mycket mera.

9 Jessica Andersson Jonsson

I sin andra diktsamling *En sång som kommer underifrån* vill hon skriva sig fri från det sociala arvet. Och beskriva den oro som följer att vänta ett nytt liv.

10 Gata fram och tillbaka

Dan Andersson, dreadlocks, Tyska och spanska kulturinstitut och spåren av ett ofullbordat terrordåd. På Bryggargatan i city rör man sig lite bredvid. Fast ändå verkligen mitt i.

12 Situation Waldersten

Månadens bild av konstnären Jesper Waldersten.

48 Min plats i stan

Rajab säljer tidningen utanför tågstationen i Uppsala

63 Korsord

73 Briljant

Paketinslagerska Margaretha Ekstrand snittar på 87 inslagna julkappar per arbetsdag.

74 På hörnet

Högdalsgången/Rangstaplan.

Sofia Jannok

OLIV SUTAR/TESSY FRISK

Springsteen, F-Heads och Portugal

Det står en stor lönn på trottoaren utanför Institute of Contemporary Art på The Mall i London. Eftersom de flesta av oss förmodligen gjorde likadant – flyg till och från London samma dag för att träffa Bruce Springsteen – blev det lite som en samlingsplats under den där lönnen, ju närmare klockan blev utsatt tid. Och då vi samtliga fått likadana order och information från det engelska förlaget – total radiotystnad i sociala medier, håll tid och plats och intervjuobjektets identitet för dig själv – uppstod en lite speciell situation där utanför.

Ingen låtsades liksom om varför man befann sig just där, just då.

Jag satt på en bänk i parken på

andra sidan gatan och väntade och kunde, från cirka en halvtimme före utsatt tid, börja urskilja ett mönster: person stannade till, kollade sin telefon, gick fram till dubbeldörren märkt ICA och knackade på, dörr öppnades, sekundkort konversation, dörr stängdes, person ställde sig under lönnen, såg sig omkring, tog upp telefon igen.

Strax före klockan två på eftermiddagen 17 oktober var vi ett femtiotal personer där under lönnen som tog så lite notis om varandra vi kunde.

För Bruce Springsteens skull.

PORTUGAL TÄNKTE OM för 15 år sedan. Narkotikabruket och missbruket i landet hade då nått sådan

omfattning att nästan alla hade någon i sin närhet som var drabbad. Man valde att definiera om det från ett polisärt problem till ett hälsoproblem och avkriminaliserade det egna bruket.

I dag har Portugal näst lägst antal dödliga överdoser i Europa, Sverige har näst högst antal.

Reporter Maria Hagström och fotograf Martina Holmberg åkte till Portugal och talade med de berörda om de femton åren. Och framtiden. Läs reportaget på sidan 36.

ALL TAKT ÅT FOLKE.

Är man ett F-Head så är man. Det var ryktet om att det fanns en Stockholmsgren av F-Heads som brukade ringa hem till musikern

Anders F Rönnblom och snacka text och musik, som gav oss vittring. Plus namnet F-Heads.

Mats Pilotti och hunden Skrutten är sammankopplade. En av dem får trygghet, den andre hjälp att hålla sig nykter. Plus Iiris Viljanen, Mr. Gills legobutik, Helen Billgrens uppochnedvända inslagspapper, Karl Bertil Jonssons kulisser, Sofia Jannok och en massa annat.

God jul.

Ulf Stolt
chefredaktör
& ansvarig utgivare
ulf@situationsthlm.se

Situationist "Dessutom vet vi att läsarna av Situation Sthlm är medvetna, öppna och inkluderande."

Karl Skoog

GÖR: Head of Marketing, Fotografiska Museet.

"FOTOGRAFISKA HAR ANNONSERAT i Situation Sthlm under fyra år, det är självklart att vi fortsätter göra det även 2017. Säljarna av Situation Sthlm befinner sig i gatumiljön och står med tidningarna i handen så baksidan av tidningen passar oss perfekt. Dels för att stora format gör sig bäst för vårt innehåll, samt att tidningen är trovärdig. Dessutom vet vi att läsarna av Situation Sthlm är medvetna, öppna och inkluderande, vilket rimmar

väl med vilka vi på Fotografiska vill vara. Samt att vi ständigt kan vara aktuella.

NÄR JAG VAR på ett möte med Situation Sthlm nyligen kände jag igen AD Johan Olsson – vi hade inte setts på väldigt länge – som satt där och formgav tidningssidor. I början av tvåtusentalet jobbade vi en period på samma reklambyrå, Lajm, i hörnet Pipersgatan/Bergsgatan".

REDAKTION

Chefredaktör och ansvarig utgivare

Ulf Stolt
ulf@situationsthlm.se
08-545 95390

Reporter

Maria Hagström
maria@situationsthlm.se

Art Director

Johan Olsson

Webbredaktör

David Bogerius

Redaktionsråd

David Bogerius, Gerd Eriksson,
Alexandra Sundqvist

Korrektur

Helena Gunnarsson

Medverkande skribenter

Henrik Emilson

Medverkande fotografer och illustratörer

Danny Clinch, Anneli Hildonen,
Martina Holberg, Magnus Sandberg,
Jesper Waldersten

För osignerat material svarar redaktionen. Redaktionen ansvarar ej för insänt icke beställt material.

Hemsida

www.situationsthlm.se

E-post

red@situationsthlm.se

Tryck

V-Tab 2015

Räckvidd

128 000 läsare
(Orvesto konsument 2016:2)

Upplaga

27 200 ex/mån (TS helår)
ISSN: 1400-4437

LEDNING & ADMINISTRATION

VD
Pia Stolt
pia@situationsthlm.se
08-545 95387

Styrelse

Hans Larsson (ordförande), Ulf Stolt,
Rainbow Sweden

Ekonomi

Lilian Dahlqvist
lilian@situationsthlm.se
08-545 95386

Adress

Timmermansgatan 38
118 55 Stockholm

Tel

08-545 95381

Fax

08-668 7909

Organisationsnummer

55 66 49-1071

Plusgiro/Bankgiro

pg. 25 59 89-6
bg. 5774-9327

SOCIAL VERKSAMHET

Verksamhetsansvarig
Jenny Lindroth
jenny@situationsthlm.se
08-545 95388

Samordnare

Ingmar Olofsson
ingmar@situationsthlm.se
08-545 95381

Jonas Svensson

jonas@situationsthlm.se
08-545 95381

Telefonnummer distribution

08-545 95381

Öppettider

Måndag till fredag kl. 8-15
Lördag kl. 10-14

Plusgiro/Bankgiro

pg. 28 19 18-3
bg. 5357-3259

Organisations-nummer

8024 11-1497

ANNONSERING & PRENUMERATION

Herman Sundgren
herman@situationsthlm.se
08-545 95394

Catharina Persson

catharina.persson@mediakraft.se
tel. 070-421 02 80

Robert Wallner

robert.wallner@mediakraft.se
tel. 070-992 53 43

Privatprenumeration

12 nummer kostar 660 kronor

E-post

situationsthlm@pressdata.se

TEKNIK-
INTRESSERAD?

Välkommen till ett fastighetsbolag
där tekniken är livsviktig

Läs mer om våra lediga jobb på www.locum.se/arbete

Bräcke diakoni

Dom har inget att ge

Många tycker att dom inte ska synas eller ta någon plats i samhället. Bättre att bunta ihop dom på samma plats, lite vid sidan om. Deras mossiga åsikter passar ändå inte in i Sverige här och nu. Så tänker somliga. Men har man verkligen inget mer att ge när man blivit gammal?

Åh, vilka trodde du vi menade? #Skärpdig #Jagärd

Det finns mycket kvar att kämpa för.

Tillsammans kan vi se till att det går att ta ett uppfriskande dopp i havet även i framtiden. Att det går att beundra mäktiga rovfåglar i skyn. Och att haven är rika på fisk. För ju fler vi är desto större skillnad kan vi göra.

VILL DU VARA MED?

Sms:a MEDLEM till: **72 900**
 eller gå in på: naturskyddsforeningen.se/medlem
 Du kan också swisha ett valfritt belopp till: **901 20 14**

På 70-talet var den nästan helt utrotad. Men tack vare hårt arbete flyger det nu runt 2500 havsörnar i Sverige igen.

90 SVENSK INSAMLINGS KONTROLL KONTROLL

 Naturskyddsföreningen

HUVUDSTAN

Skägg på språng

TOMTELÖP Den som tror på tomten behöver inte vänta till julafton. Den 11 december är det dags för årets Santa Run med start och mål i Kungsträdgården. Loppet är tre kilometer och enda kravet på deltagarna är att de är utklädda till tomtar.

Förra året gick loppet runt Tanto, då deltog 900 tomtar. I år hoppas arrangören att det ska bli 3 000 som tomtar runt i Gamla Stan med omnejd för att sprida julstämning.

– Vi kommer att ha olika slags musik för att värma upp de som ska i väg, bland annat en kvinnokör

STOCKHOLM SANTA RUN

som sjunger julsånger, säger Kiana Moberg, initiativtagare till loppet.

Alla intäkter från loppet går till välgörenhet, i år är det Röda Korset, Aktivistfonden och Barncancerfonden som får pengarna. Och loppet

går inte på tid, alla tomtar som går i mål är vinnare.

Blir det ett lopp även om det är snöstorm?

– Javisst, Santa Run går i alla väder.

GERD ERIKSSON

"Moderns hand är placerad i en förväntad höjd lik som barnets hand. Händerna är som en notrad i ett partitur. Det avslutande snittet vid handleden frigör händerna som i ett trolleritrick eller en dröm."

Charlotte Gyllenhammar, en av tre konstnärer som utformat draghandtagen på Stockholmshusens entrédörrar inför 2018.

Allergisk mot Nobelmiddagen

SPECIALKOST Den 10 december är det dags för världens största sittande middag. 1351 gäster ska äta trerätters och 90 av dem har begärt specialkost, det är dubbelt så många som för sex år sedan.

– Vi har den största respekt för gäster med olika födoämnesallergier, men det verkar som om gäster från Stockholm är mer känsliga för laktos och gluten än andra, säger Gunnar Eriksson, kökschef på Stadshuset och som varit med på 13 Nobelmiddagen.

När Stadshuset nyligen hade en bankett för 800 franska gäster begärde en person i sällskapet specialkost. När en grupp med yngre stockholmare dinerade på Stadshuset var det 12 procent i

KARIN BACKLUND

gruppen som skulle ha specialkost.

– Jag tror att stockholmarna är överpålsta när det gäller laktos och gluten. Det är skillnad på att verkligen bli sjuk av ett ämne och att vara lite överkänslig. Får man lite känning i magen efter Nobelmiddagen kanske man kan ta det.

Får den som beställer specialkost på Nobelmiddagen sämre mat?

– Nej, vår motivation är att laga jåkligt bra mat till alla.

GERD ERIKSSON

Inget skäll om hälsan

KOPPEL Lilla Stockholms är en hundutställning som arrangeras av Stockholms Kennelklubb fredagen 2 december, dagen innan den något större, Stockholms hundmässa. Och det är en slags skönhetsävling för hundar. Runt 4 000 hundar kommer att delta och alla passerar en kontroll där de visar intyg på vaccinationer, sedan gör en veterinär stickprov för att kontrollera deras hälsa.

– Veterinären tittar på om en hund har rinnande ögon, är dräktig, har tandinfektion eller kanske har något sår. Det är för hundens bästa och det är ytterst sällan veterinärerna hittar något, säger Kjell Hallgren som är vice ordförande i Stockholms Kennelklubb.

Låter det inte väldigt mycket när 4 000 hundar samlas på samma ställe?

– Nej, de är förvånansvärt stillsamma.

GERD ERIKSSON

Sms från brandvarnaren

RÖKIGT Nordiska ministerrådet har utsett 1 december till nationell dag för brandvarnaren. Tanken är att alla i Norden ska testa sin brandvarnare då och se att den fungerar.

– Man testar den enkelt genom att trycka in den röda knappen och kolla att den tjuter, gör den inte det är det dags att byta batteri, säger Carina Andersson på Brandskyddsföreningen.

Och det finns en gratis sms-tjänst som påminner om att testa brandvarnaren. På www.skyddadigmotbrand.se kan man skriva in sitt eget nummer eller sin kompis nummer och så kommer en påminnelse i form av sms. En fin gest i juletider.

– Det är inte de levande ljusen som är den värsta brandfaran till jul. Det är kastruller som glömts på spisen, säger Carina Andersson.

Brandskyddsföreningen rekommenderar att man har en brandvarnare i varje rum där någon sover. Och att man testar sin brandvarnare en gång i månaden.

GERD ERIKSSON

CREATIVE COMMONS

En Stockholmsvit jul i regnbågens färger

MUSTIGT I mer än 20 år har RFSL Stockholm ordnat julfirande för sina medlemmar, andra hbtq-personer, nyanlända flyktingar och övriga som vill komma. Så även denna julafton.

Det bjuds på både traditionell svensk julmat, vegansk och vegetarisk mat. Däremot är alkohol och droger bannlysta, det är en vit jul som gäller.

– Vi har ingen julgran eller några julkappar, men det blir lågdans och sång. Och så har vi gjort om texten till "Stilla Nat" till "Rainbow Heart", säger Åsa Öckerman som sitter i RFSL Stockholms styrelse.

Den som vill är också välkommen att berätta en saga eller spela ett instrument.

Rainbow jul håller till på Sveavägen 59 och har öppet på julafton mellan 13 och 19.

GERD ERIKSSON

JESSICA ANDERSSON JONSSON
SÄTTER ORD PÅ DET SOCIALA ARVET

"Jag har skrivit den till mina barn."

POETEN JESSICA ANDERSSON Jonsson, bosatt i Gröndal, fick idén till sin andra diktsamling när hon väntade sitt första barn. *En sång som kommer underifrån* kretsar kring såväl ivriga fröer och prunkande trädgårdsplanter som föräldraskap. Kring förutsättningarna för allt liv och det ofrånkomliga slut som det bär med sig.

– Under graviditeten arbetade jag som redaktör för en trädgårds-handbok. Och när jag satt begravd i texten, som bestod av raka odlings-anvisningar, så slogs jag av hur lika förutsättningarna för allt liv är.

I diktsamlingen blandas perspektiven. Ibland skriver hon sakligt om vilka likheter ett växtskott har med moderplantan. Ibland använder hon grönskande metaforer för att beskriva hur barnet tar form i livmodern.

Hon skriver: "Där börjar du slå i mig/Ditt hjärta är inte större än ett vallmofrö/Det slår dubbelt så fort som mitt/Du är liten som en torkad ärtä." – Jag väljer ofta ämnena som ligger nära mig själv. Om jag skulle veta var texten slutar redan innan jag börjar, så skulle det vara meningslöst, i alla fall för mig. Skrivandet är ett sätt att undersöka tankarna.

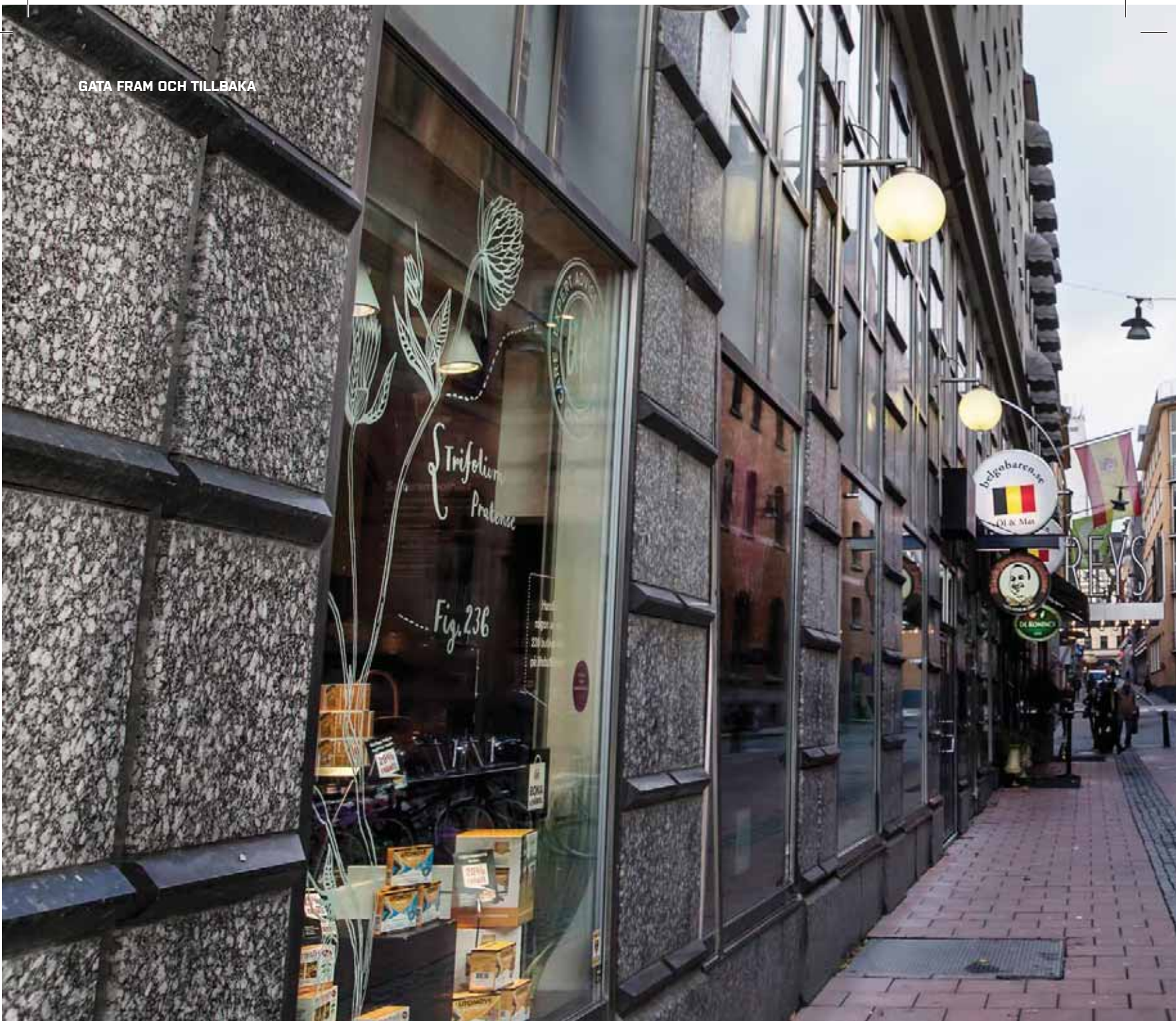
Debuten *Den vita staden* kom 2010. Den har ett mer febrigt temperament och mörker än hennes nya diktsamling, vilken vibrerar av försiktig förväntan men också en ny slags oro.

– Den här oron som kommer av att bli förälder, är ju förknippad med någon slags dödsångest. Man är rädd att det ska hända barnet nåt.

I diktsamlingen har hon också valt att inkludera berättelser från människor som förlorat sina barn. Liv och död. Allt vävs samman.

– Jag är glad att det blev en bok till sist. Jag har skrivit den till mina barn. Det är en kärleksförklaring till dem. Men också ett försök att skriva mig fri från det sociala arvet. Att sätta ord på sånt man inte talade högt om när jag själv var liten.

ALEXANDRA SUNDQVIST

Bryggargatan, city 10.20-11.07

Tyska och spanska kulturinstitut, Dan Andersson, dreadlocks, cigaretter ur handväskan och spåren av ett ofullbordat terrordåd. På Bryggargatan i city rör man sig lite bredvid. Fast ändå verkligen mitt i.

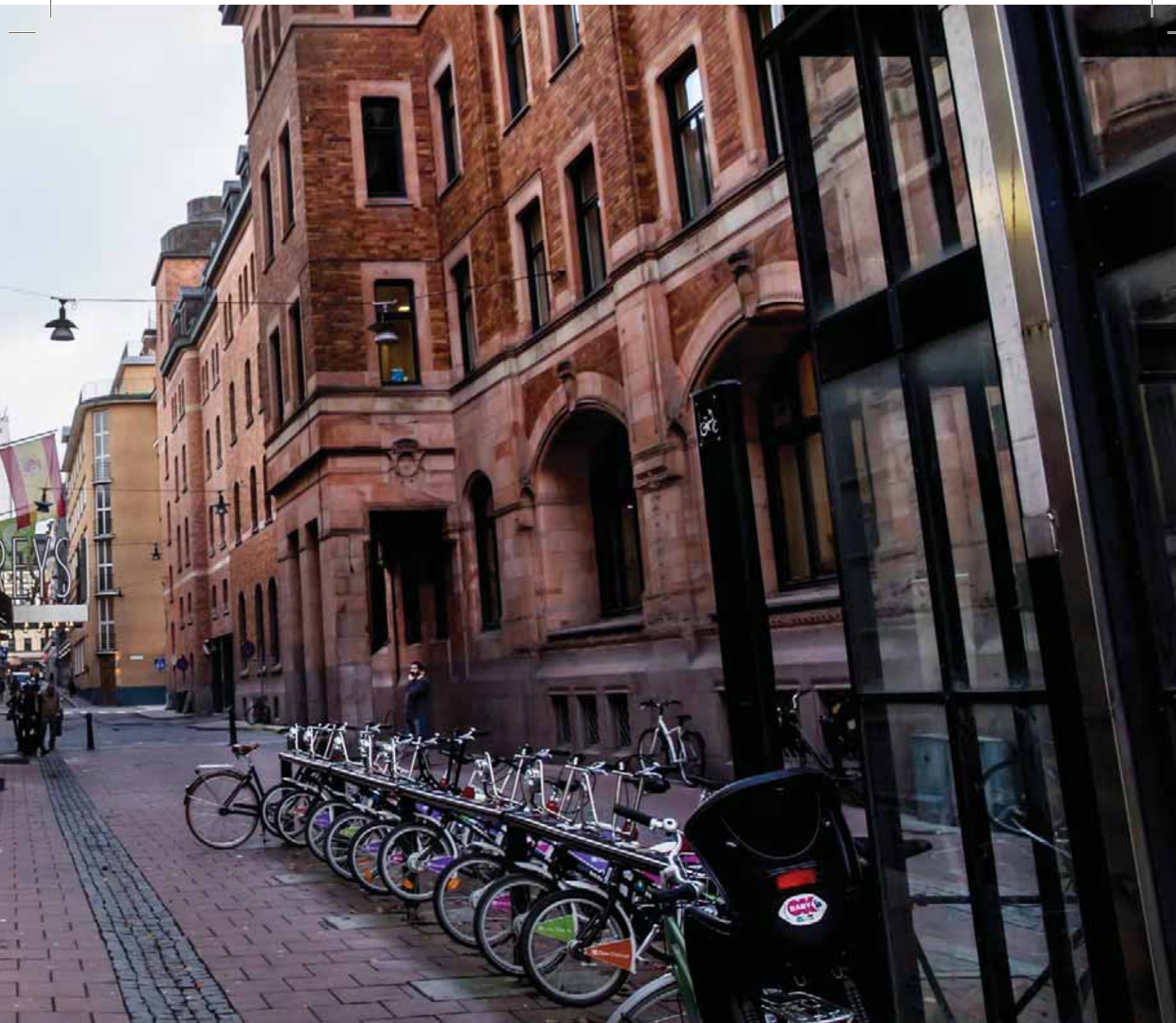
TEXT **ULF STOLT** FOTO **MAGNUS SANDBERG**

I STÄLLET FÖR ljusskylt – en sådan där lysande cirkelformad trehörning i vit plast med blått T som signalerar var hissen ner till T-centralens tunnelbanenedgång ligger – är en blå plastsäck överträdd och dittejpädd som skydd över staget. Skylten i par med den fungerar dock.

Cykelstället med låncyklar bakom hissen är fullt.

Utanför dörren till den belgiska restaurangen invid hotellet möts en kvinna med en stor lila rullväska och svart hatt och en man med svart rullväska och nästan likadan svart hatt. De tittar till en extra gång på varandra när de passerar.

Marschaller i svarta metallställningar

framför cementpedestalerna med blomkrukor på var sida om hotel-lentrén. 16 ljuslyktor i två rader i det utskjutande taket över entrén. En kvinna i vit kappa undviker att kliva på en A-brunn. Fri höjd i garaget 3, 4 meter.

FLAGGORNÄ UTMED FASADEN markerar var på Bryggargatan det Spanska kulturinstitutet Instituto Cervantes och det Tyska kulturinstitutet Goethe Institut har sina lokaler. Entré i samma port.

Mitt emot den tre stora garageportar i koppar, utfart hela dygnet.

På Pappa Mathas hårsalong, där man kunde få hjälp med sina

dreadlocks, klippning och permanent, tycks det inte varit öppet på länge, "stängt"-skylten hänger skev på insidan ovanför dörrhandtaget.

I korsningen Klara Norra Kyrkogata kommer fyra, fem kvinnor gående. De stannar till vid övergångsstället och precis när en budbil stannar och släpper fram dem står en av kvinnorna kvar, tar snabbt upp sitt cigarettpaket ur handväskan, vinkar att budbilen ska passera, tänder en cigarett och skyndar sedan ifatt sina kollegor.

EN TRAFIKSKYLT VISAR att på återstoden av Bryggargatan råder förbud mot trafik med annat motordrivet fordon än moped klass 2. Trafiken

fortsätter ett kvarter till, sedan leder den in till vänster på Korgmakargränd i ett underpass, resterande del av Bryggargatan är gågata.

Och nästan precis där den blir gågata ligger nummer fem på höger sida. I dag är det ingång till parkeringshuset Zenit, men på tjugotalet låg Hotell Hellman på Bryggargatan 5. Det var där, i rum nummer 11, som poeten och författaren Dan Andersson hittades död i sängen 16 september 1920 av en hotellstäderska, efter att hotellet använt cyanväte mot vägglöss i rummet men inte vådrat tillräckligt.

Ett gäng duvor står och pickar i gruset mellan kullerstenarna i

iläggnings mellan cementplattorna. De kliver högst motvilligt åt sidan när en kvinna med barnvagn passerar.

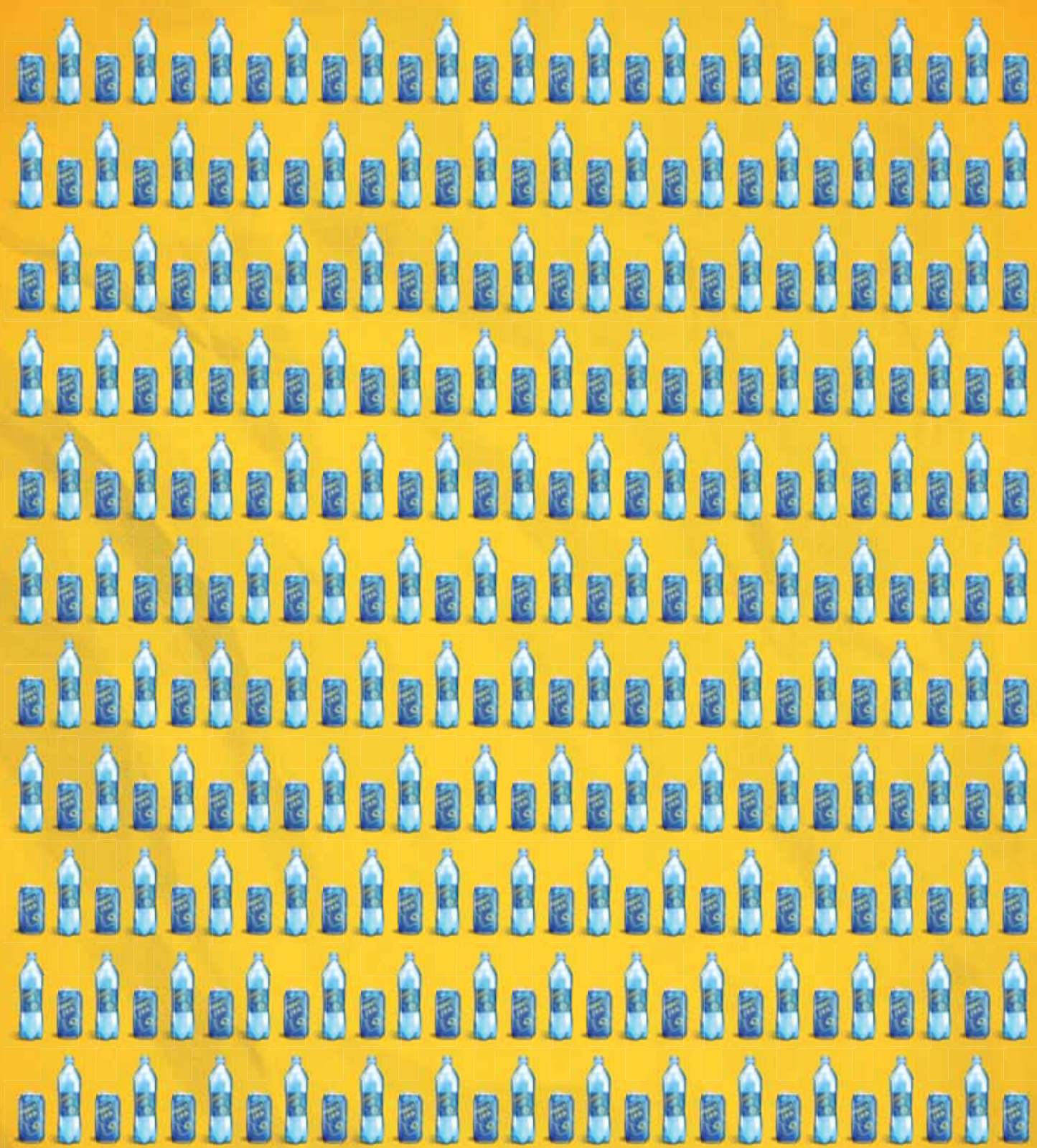
Ett bord på var sida entrén till en klädbutik. 20 sneakersmodeller på varje bord. 50 % rabatt.

Skelettet av en uteservering står kvar. Bredvid den en cykel fastlåst i ett stuprör.

Nedersta sektionen av stupröret på vänster sida vid skobutikens skyltfönster är nyare än resten av det, och fortfarande syns märken i fasaden efter terrordådet i december 2010, som fick ett annorlunda slut än planerat precis här.

Framme på Drottninggatan syns nosen på ett cementlejon. 🐉

Har du mycket pant?

På våra pantmottagningar i Årsta, Frihamnen och Kungens Kurva kan du lämna in hela säckar med pant. Pantpengarna får du insatta på önskat bankkonto och du får naturligtvis samma ersättning som i butik.

Läs mer på www.pantamera.nu. Tack för att du pantar!

I singeln "Årstavikens strand" besjunger hon bävrarna vid Årstaviken. För finlandssvenska artisten och kompositören Iiris Viljanen är hemkvarteren i Årsta hennes kreativa utpost. Det är här hon skrivit en av senhöstens mest hyllade skivor. TEXT ALEXANDRA SUNDQVIST FOTO ANNELI HILDONEN

HEMMA I ÅRSTA

Det är bråda dagar för Iiris Viljanen. I år har hon släppt två skivor: den något smalare pianoskivan *Kiss Me, Stupid & 7 More Solo Piano Pieces* från i våras, liksom det varsamt orkestrerade popalbumet *Mercedes* – en av senhöstens mest kritikerrosade, svenska skivor. Dessutom medverkar hon i Uje Brandelius hyllade föreställning *Spring Uje, spring*.

I sina poptexter skildrar Iiris Viljanen allt från ångestproblem och PMDS till den älskade huskatten Mercedes, som också fått namnge popsivan, dödsryckningar med en exakthet som fått de mest svårimponerade kritikerna att höja henne till skyarna.

Iiris Viljanens låttexter är som små tonsatta, aviga noveller. Det är aldrig en upphöjd verklighet som besjungs, snarare vardagens baksidor. Det dråpliga, det där som kommer på köpet, det småsinta, det kantiga. Livet, så som det är – vännen som blir sjuk, att gråtcykla från jobbet, att känna sig ful.

På skivan *Mercedes* ägnar sig Iiris Viljanen ofta åt en slags rytmisk pratsång på österbottnisk dialekt. Singeln "Årstavikens strand", om en flyktig kärlek på upphållningen, är en slags rap. Det låter som att hon vräker ur sitt inre. Associativt, ärligt – aldrig till rätta lagt. Sammantaget är *Mercedes* en slags musikalisk dagbok. Texterna är, som hon själv säger, självupplevda.

– Jag skriver musik för min egen skull. Jag måste skriva för att må bra. Genom att göra en låt kan jag skapa fin musik, en fin sak, av ett minne som kanske är jättehemskt.

Hon tar titelspåret "Mercedes" som ett exempel. Det är en nästan sju minuter lång pianoballad om barndomens kärleksbrott, som får ett slags epileptiskt anfall.

I den sjunger hon: "Jag var den enda, den

enda som var hemma/som fick se när dina ben inte gav något mer/Du släpa dig fram, på framtassarna/Jag såg chocken och skräcken sippra fram i ögonen".

I låten redogör Iiris Viljanen för hur hon, som precis fått körkort, tar med katten till bilen för att köra den långa vägen från den lilla byn Tölby i Finland, till veterinären. Men bensinen är slut, så hon måste tanka, "Men vilken sida sitter tanklocket på?"

Det slutar med att Mercedes dör i baksätet, innan hon hinner fram till djursjukhuset. Sorgeberättelsen är rak, skildrande.

– Jag ville beskriva händelseförloppet

GENOM ATT GÖRA EN LÅT KAN JAG SKAPA FIN MUSIK, EN FIN SAK, AV ETT MINNE SOM KANSKE ÄR JÄTTEHEMSKT.

precis så som det var, utan att censurera och samtidigt testa hur långt man kan gå i en låt. Hur ingående kan man vara?

På skivan har hon valt att skriva om sådant som vanligtvis inte får plats i musikaliken. "Plötsligt ful" är exempelvis en låt om PMDS, en svårare form av PMS, och hur menstruationscykeln påverkar... allt. Husdjur, ja, till och med växter blir lidande.

– Det kändes tufft men samtidigt så viktigt att göra tillståndet synligt. Det är så många kvinnor, liksom närstående män, som lider av det. I början var det jobbigt att sjunga låten live. Men nu är det lättare, inte minst för att många verkar gilla låten

och känna igen sig. Det roliga med att spela live är att man kan ge nånting tillbaka.

IIRIS VILJANEN BLICKAR ut från där vi sitter, över gatan i sina hemkvarter. I Årsta har hon bott i tre år.

Det är en period som saknar motstycke i hennes liv, på ett konstnärligt plan.

Förutom att hon gett ut två skivor i år så har hon bland annat utgjort ena halvan av Vasas Flora och Fauna tillsammans med Mattias Björkas. Förra året släppte de skivan *Släkt med Lotta Svärd*. Men efter skivinspelningen hoppade Iiris Viljanen av. Hon ville göra andra saker, egna.

En stor anledning till de senaste årens kreativa islossning är hennes bostadssituation. Sedan hon flyttade till Stockholm för tio år sedan så har hon lastat flyttbilen 18 gånger.

– Jag bor fortfarande i andra hand, men har haft turen att få bo på samma ställe under en längre period och det har gjort mig väldigt produktiv. 18 flyttar tar på krafterna. Ett tag tog de all min energi. Det är svårt att sätta sig ner och skriva musik då.

Det var en musikutbildning som tog henne från barndomshemmet i Österbotten, där hon började spela piano som sjuåring, till Stockholm. Hon ville någon annanstans.

– Jag är uppvuxen med svensk tv och svensk musik, så det kändes naturligt att flytta till Sverige. Jag åkte ofta hit på husbilssemester med familjen när jag var liten. Min pappa är arkitekt och älskar arkitekturen i Stockholm. Så om somrarna parkerade vi husbilen utanför rådhuset och campade där. Jag gillade stämningen.

Sedan reser hon sig. Hon ska gå hem och repetera vid pianot. Dagen efter ska hon öppna för Mattias Alkberg på Södra teatern. 📍

IIRIS VILJANEN FÖDD: 1988 i Tölby i Finland. **YRKE:** Musiker och kompositör. **FAMILJ:** "Stor". **BAKGRUND:** Har spelat i Vasas Flora och Fauna och duon Fylgia Calling. **AKTUELL MED:** Nya skivan *Mercedes*. Öppnar för Emil Jensen på Södra teatern 2/12-4/12. Tillsammans har de gjort duetten "Kolla på film".

Mats Pilotti och Skrutten har en hel del gemensamt. De har båda levt på gatan, en i Stockholm och en i Spanien. Men på Kungsholmstorg, där Mats säljer Situation Sthlm, fann de varandra. Nu bor de tillsammans i Hökarängen och Skrutten får Mats att hålla sig nykter.

TEXT MARIA HAGSTRÖM FOTO MARTINA HOLMBERG

SAMMAN- KOPPLADE

För cirka sju år sedan, i Spanien, föddes hunden som senare skulle få namnet Skrutten. Han hade ett så kraftigt underbett att familjen som fått honom inte ville ha honom kvar, de tyckte att han såg ful och aggressiv ut och lämnade honom att klara sig själv på gatan. Det är så historien om Skrutten sägs börja. Valpen lär ha hittat en ny familj i ett gäng gatukatter och än i dag syns spår av det när han nästan lika graciöst som en katt slickar sig på tassens och med den tvättar sig om huvudet och bakom örat.

Samtidigt i Sverige hade Mats Pilotti varit hemlös i ett antal år, efter en skilsmässa. Han var deprimerad och drack alkohol för att må bättre. Han sov på soffor, utomhus, på härbärgen och ett tag också i ett berggrum.

I dag bor Mats Pilotti och Skrutten tillsammans i en lägenhet i Hökarängen.

Men om vi backar historien till deras första möte så hamnar vi utanför ICA-butiken vid Kungsholmstorg där Mats säljer Situation Sthlm. En dag hade en av hans stamkunder, Ellen Hult Larsén, med sig

en hund, en blandning av affenpinscher och schnauzer. Han fick veta att hunden varit övergiven och hemlös men att organisationen SOS Animals hade tagit honom till Sverige, och att han via karantän, så småningom hamnat hos Ellen. Mats Pilotti började vakta honom varje gång matte var inne på ICA och handlade mat.

– Han lärde sig snabbt att han skulle gå fram till mig och stå där. Vi klickade direkt, säger Mats och klappar hunden som lagt sig över hans ben.

Efter en tid blev han hembjuden till Ellen och hennes man och de blev snart riktigt bra vänner, de kom varandra så pass nära att han kände sig som en del av deras familj. När maken gick bort vintern 2012 frågade Ellen om Mats ville flytta in i lägenheten på Garvar Lundins Gränd, runt hörnet från Kungsholmstorg.

– Hon ville ha sällskap och hon visste också att jag bodde på härbärgen. Jag flyttade in och bodde där i kanske åtta månader tills hon sålde lägenheten och köpte en mindre, men vi hade fortsatt kontakt. Jag hälsade ofta på och gick ut med hunden.

Ellen fick lungcancer, tappade orken och då var det Mats som rastade Skrutten tre gånger om dagen.

– Jag har aldrig haft en egen hund, men när jag var barn brukade jag gå ut med grannarnas hundar. Då bodde vi i en villa i Ösmo och jag tog hundarna från gatan på promenad i skogen och ner till sjön. Jag har alltid varit en djurvän, blir lugn och harmonisk tillsammans med djur. Och de tyr sig till mig. Därför blev det jag och Skrutten, det var ingen tvekan alls om det. Vi har också mycket gemensamt – livet har ibland varit hårt mot oss, vi har båda levt på gatan och ingen av oss vill tillbaka dit.

Ellen fick behandling, blev bättre och till

SKRUTTEN VISSTE ATT NÅT VAR FEL OCH BETEDDE SIG INTE SOM HAN BRUKADE.

Mats Pilotti

slut var lungcancern borta. Men snart började hon må dåligt igen och läkarna upptäckte metastaser i nacken och bakhuvudet. Hon hamnade på Ersta sjukhus hospice.

– Hennes dotter Maria ringde mig och frågade om jag kunde ta hand om Skrutten. Sen den dagen har han bott med mig.

MATS PILOTTI PLOCKAR ner kopplet från kroken i hallen och de går ut i den gråfuktiga luften.

Inte långt från lägenheten i Hökarängen ligger vida grässlätter mellan en motorväg och Gubbängen. Det finns stora ytor att springa på. Här promenerar de varje morgon, tar vägen över ängen och bort längs gångbanan som slutligen leder fram till Skogskyrkogården. Där är nu Ellen Hult Larsén begravd.

När Ellen hade varit på hospice en månad, där Mats hade besökt henne varje dag och varannan dag tagit med Skrutten,

nåddes han av beskedet att hon hade dött. Det var 10 oktober. Han åkte dit för att ta adjö tillsammans med hennes familj.

– Skrutten visste att något var fel och betedde sig inte som han brukade. I stället för att hoppa upp direkt till henne hoppade han upp i mitt knä när jag satte mig vid huvudändan. Han tittade lite på henne och la sig sen på mitt ben med huvudet över knäet och tittade ner. När vi skulle gå och kom fram till dörren vände han och hoppade upp till henne, slickade henne på handen och gick ner till fotändan. Där stod fötterna rakt upp från täcket och han strök sin nacke mot fötterna, hoppade ner och gick sakta sakta ut genom dörren. Det var hans ►

sätt att ta adjö. Efteråt har jag inte kunnat lämna honom ensam, kan knappt gå till affären. Han piper och betar sig sen som att jag varit borta i tre år.

Hur har du själv tagit hennes bortgång?

– Det är jobbigt, men jag har nog inte kunnat smälta det riktigt än.

Skrutten följde med till begravningen, han brukar även följa med till Situation Sthlm och försäljningsplatsen vid Kungsholmstorg.

Hur tycker han att det är att vara med när du säljer tidningen?

– Det är inga problem. Vi står inte mer än högst ett par timmar innan vi tar en paus för en promenad. Nu när det är kallare ute har han en specialgjord kudde. Den har galon på ena sidan, med en öppen flik så att jag kan skjuta in en frigolitskiva som tar bort den värsta kylan när det är is och snö under. Ovanpå ligger en kudde och en dubbelvikt pläd som har sytts ihop och sitter fast med kardborrband.

Sedan 1 juli har Mats Pilotti för första gången på nästan tio år en lägenhet igen. Han har även fått medicin för diagnosen ADD.

– Jag fick diagnosen som vuxen. Det var

skönt att få den – jag hade länge vetat att nåt var fel. När jag fick medicinen började jag fungera bra. Utan den har jag koncentrationssvårigheter och kan bli helt nollställd när jag blir stressad.

I dag är han nykter och menar att det är mycket tack vare Skrutten.

– Han betyder allt för mig, han får mig att

leva. Jag känner mig lugn och harmonisk med honom. Skulle jag inte haft Skrutten är det mycket troligt att jag skulle dricka igen, men nu vill jag inte svika Ellen, hennes familj, min familj, mig själv eller Skrutten. Allt sug efter alkohol försvann när han blev min på riktigt. Nu är det jag och Skrutten, nu ska jag ta hand om honom och mig själv. 🍷

Från aspirant till fullvärdigt Stadsbud

Stadsbud är en yrkeskår med gamla anor och traditioner, varav en av dessa är det aspirantsystem som alla stadsbud måste genomgå innan de får kalla sig för Stadsbud.

Stadsbudskåren i Stockholm grundades 1863 och var från början en slags fackförening där föreståndare utsågs och fungerade som arbetsgivare som tog ut en avgift från varje stadsbud. Så småningom reglerades verksamheten av myndigheterna och överståthållarämbetet men när överståthållarämbetet lades ner 1959 försattes föreningen i likvidation. Man startade då tre nya föreningar: Åkeriexpress, Stadsbudens Service och Stadsbud i Storstockholm.

I dag är Stadsbud i Storstockholm och Stadsbudens Service de enda kvarvarande budaktörerna från förr som dessutom fortfarande använder sig av ett aspirantsystem.

Få lära sig yrket från grunden

Vägen mot att bli fullvärdig medlem inleds med tre månaders provotid då aspiranten får lära sig yrket från grunden. Vid slutet av den perioden hålls en omröstning på det egna kontoret där de fullvärdiga medlemmarna röstar huruvida man skall gå vidare i processen, ofta kallad "plåtröstning".

– När man varit aspirant i tre månader blir man inröstad som medlem utan rösträtt under en tvåårsperiod. När man visat vad man går för un-

der dessa två år håller vi ytterligare en omröstning för att rösta in personen som ett stadsbud, säger Tonny Hillberg som varit stadsbud under många år.

Rekryteringen av aspiranter sker i stor utsträckning via rekommendationer. Att vara stadsbud går ofta i arv och många av de som vill bli stadsbud har någon i familjen eller inom bekantskapskretsen som är medlem.

– Min pappa var stadsbud och jag fick ofta hänga med honom när jag var ung. Jag började själv som aspirant redan i tonåren, berättar Tonny. ♦

DET ÄR SÅ HÄR FRAMTID BÖRJAR: MED ATT FÅ LÄRA SIG LÄSA.

Kunskap räcker ett helt liv och ger barn makten att påverka sin egen framtid.

GÖR SKILLNAD! GE FRAMTID!

SWISHA valfritt belopp till 7009311 och LÄR EN FLICKA LÄSA

FOTO: YANAN LI

Tak över huvudet ger luft under vingarna

SHIS Bostäder vet att ett eget boende är mer än bara skydd mot regn och kyla. I över 50 år har vi arbetat för att Stockholms stad ska kunna ge alla människor en egen bostad. Ett eget hem

ger trygghet som kan föda tillit, framtidshopp och drömmar. Vi ger stockholmare som tillfälligt står utanför bostadsmarknaden en möjlig väg tillbaka in i värmen.

SHIS Bostäder
MER ÄN TAK ÖVER HUVUDET

www.shis.se | En del av Stockholms stad

NU TÄNDAS TUSEN JULELJUS! HOS VISSA.

Nu nalkas julen. En tid som präglas av värme och gemenskap. Och så ska det vara för alla. Därför samarbetar vi på SBAB med Situation Stockholm, syftet är att stötta hemlösa och socialt utsatta.

Genom att köpa den här tidningen har du gjort en viktig insats. Låt oss nu se till att även våra partners, syskon, vänner och kollegor avvarar 50 kr till en tidning! Då kommer julen att bli varmare och tryggare för ännu fler.

Ha nu en riktigt god jul, och ta hand om varandra!

Klas Danielsson, VD SBAB

SBAB!
från dröm till hem

SIN EGEN RÖST

Med anledning av självbiografin *Born to Run* mötte Bruce Springsteen ett fåtal europeiska journalister i London 17 oktober. Situation Sthlm var bland de inbjudna. Bruce Springsteen samtalade först med den franske journalisten Antoine de Caunes, efter det fanns utrymme för ett fåtal frågor. Så varsågod – tolv sidor Bruce Springsteen. Om bokskrivande, den fördjupade bilden av pappan, depressionerna, avsaknaden av sångröst, det evigt pågående samtalet med publiken samt synen på sitt eget föräldraskap. Bland annat. Bilderna är tagna av en av världens just nu mest anlitade rockfotografer, Danny Clinch.

INTERVJU **ANTOINE DE CAUNES** ÖVERSÄTTNING INTERVJU **HELENA RIDELBERG**

KURSVIS TEXT **ULF STOLT** FOTO **DANNY CLINCH/CONTOUR BY GETTY IMAGES**

Institute of Contemporary Art.

Låg scen. En kamera på varje sida. Två djupa svarta skinnfåtöljer, bord mellan dem. I fonden en uppdragen bild på bokomslaget – ett foto av Bruce Springsteen taget i Haddonfield i New Jersey 1978. Bilen, vars motorhuv han lutar sig mot, är en Corvette från 1960: "Jag köpte den för 5 600 dollar av en kille som jobbade i glasskiosken därhemma".

En kvinnlig representant från bokförlaget säger några ord om utgivningen. Intervjuaren Antoine de Caunes presenteras och kommer upp på scenen. Sedan gör Bruce Springsteen entré med sin strävsamma, lätt vaggande welterviktsgång, tackar för applåderna, skakar hand med intervjuaren och sätter sig i den högra stolen.

JAG ÄR JU VAN VID ATT HÖJDPUNKTEN KOMMER NÄR JAG ÄNTLIGEN FÅR STÄLLA MIG PÅ SCENEN OCH FRAMFÖRA DET JAG HAR SKRIVIT.

Antoine de Caunes: Bob Dylan, som du har kallat för din landsfader, har precis blivit tilldelad Nobelpriset i litteratur. Betraktar du Dylan och dig själv som låtskrivare eller poeter, eller är det ingen skillnad i dina ögon?

Bruce Springsteen: – Det är stor skillnad. Bob är utan tvekan poet. Jag är en hårt arbetande kringresande gesäll, som jag ser det. Det som har påverkat oss skiljer sig åt en hel del, men i boken kallar jag honom min landsfader och det är så jag känner för honom.

– Jag tror att första gången jag hörde Bobs musik ... det var inte förrän 1965 jag hörde honom på radio. Jag hade inte hört nåt av den akustiska musiken tidigare. Nåt av det allra första jag hörde var "Like a Rolling Stone" och jag var 15 år och bodde där i min lilla småstad. Som jag skriver i boken tror jag att det var första gången jag hörde en version av mitt hemland som kändes konkret och väldigt äkta. Så det var det som inspirerade mig till mitt eget lilla sökande efter vad det nu är som jag kan ha att säga.

AdC: Förstår du människor som säger: "Han borde inte få det där priset eftersom han inte är nån seriös författare, han är bara låtskrivare"?

BS: – Som låtskrivare håller jag inte med.

Nej, jag tror att han fortfarande kommer att betraktas som en betydelsefull författare långt efter att vi är glömda allihop. Då kommer Bobs verk att ljuda högt och klart.

AdC: Fick du samma känsla av att skriva boken som du får av musiken?

BS: – Ja, fast det är ju ingen som applåderar när man är klar, förstås. Jag är ju van vid att höjdpunkten kommer när jag äntligen får ställa mig på scenen och framföra det jag har skrivit. Så den delen saknar jag lite.

– Att skriva boken var väldigt roligt. Det var en chans att på nåt vis prata med publiken på ett annat sätt. När det gäller låtarna är folk alltid nyfikna på om de handlar om mig. Men folk vet att boken är en självbiografi. Den handlar ju om en själv. Så det förändrar spelplanen lite.

Bruce Springsteen ombeds att läsa ett stycke ur boken – han räcks ett bokexemplar av intervjuaren, liksom fransigt i överkanten av gula Post-It-lappar – om första gången han kom till London i november 1975. Några dagar senare, 21 november, spelade Bruce Springsteen and the E Street Band på Konserthuset i Stockholm för första gången.

Han tar på sina läsglasögon och flyttar sig framåt i stolen och vilar boken uppslagen på vänster knä medan han läser om ilskan över förstasidorna och den uppblåsta reklamen, som skapat felaktiga förväntningar i stället

OM SIN "OBEFINTLIGA" SÅNGRÖST

– Jag har aldrig betraktat mig som nån vidare bra sångare. Jag föddes med den här hesa besten och jag var tvungen att ta reda på vad jag kunde använda den till. Och sen blev jag tvungen att lära mig mycket om sång, jag blev tvungen att lära mig att sjunga för att kunna göra det mesta av den röst jag hade. Man måste lära sig att andas, man måste lära sig att sjunga från magen, eller från strupen, vid olika tillfällen. Jag lärde mig mycket om sånghantverket för att göra det bästa av det dåliga instrument som jag kände att jag var född med.

för att bara låta honom göra sitt jobb.

Den första konserten på Hammersmith Odeon filmades av BBC och det fanns också planer på att sända den i radio, men Bruce Springsteens dåvarande manager Mike Appel sa nej i sista minuten då han, beroende på Bruce Springsteens dåliga humör, inte trodde det skulle bli någon särskilt bra konsert. BBC använde sedan inte det filmade materialet. För att uppmärksamma 30-årsjubileet av plattan Born to Run, gavs en box ut 2005 som bland annat innehöll den filmade London-konserten.

Som nu ses som ett unikt och värdefullt tidsdokument av ett av världens bästa rockband – Bruce Springsteen and the E Street Band – precis när de larmar sig ut i världen för att göra sig ett namn.

AdC: Kände du, genom att skriva boken, att du ville korrigera bilden av dig själv med den här självbiografen?

BS: – Till en början såg jag det inte ens som att jag skrev en bok, det var kanske bara nåt mina barn skulle gilla att läsa så småningom. Så det var egentligen bara nåt jag gillade att göra, nåt som skulle avslöja lite mer om var min musik kommer ifrån, saker som kunde vara intressanta att få veta för ett fan. Och så vill jag förstås att den ska vara underhållande. Jag ville att den skulle vara lite rolig och njutbar att läsa. Det var de enda målen jag hade.

– Jag skrev boken nu för om jag väntade längre skulle jag glömma saker. Så enkelt var det, jag började nästan av misstag. Jag har ju berättat att den föddes ur en liten text jag skrev efter Super Bowl och som var rolig att skriva. Jag var ledig ett tag och tänkte att jag ska skriva lite mer av samma sort.

AdC: När du växte upp i Freehold i New Jersey, hade du då några funderingar på kändisskap eller på att du skulle bli berömd?

BS: – I boken nämner jag hur jag fantiserade om att Mick Jagger blir sjuk precis före konserten i Asbury Parks Convention Hall och att Stones då så klart ber mig att komma upp och ta över, vilket jag givetvis gör som den finniga tonåring jag är. Och publiken blir givetvis helt galna i mig och inte så angelägna om att Mick ska komma tillbaka. Det drömde jag om när jag var 15, så visst, man drömmer om hela klabbet, så är det.

– Till en början ville jag bara spela kompgitarr i ett schyst litet band från trakten och ►

få uppleva spänningen i att stå på scen och uppträda framför folk och kunna några ackord och några låtar. I början när jag kollade på band tittade jag aldrig på sologitar-risten. Redan det var för mycket. Jag såg på kompgitarristen och jag försökte se vad han gjorde och jag brukade tänka: "Jag vet inte om jag skulle fixa det nu, men jag skulle

nog kunna rycka in för den där killen om jag jobbade tillräckligt hårt." Så mina förväntningar var ganska begränsade när jag började, men ens fantasier är ju gränslösa.

AdC: Din mamma Adele, hon var den allra första som trodde på din begåvning som författare. Hur ser hon på boken?

BS: – Ja, du vet, hon blir helt till sig över

varenda jävla grej jag gör, som mammas brukar. Så hennes reaktion räknas inte riktigt.

På otaliga bootlegs från sjuttio-talet finns en klassisk Springsteenmonolog han brukade hålla som intro till låten "Growin' Up". Om hur hans pappa ville att han skulle utbilda sig och bli advokat, för de

tjänade bra med pengar. Medan hans mamma tyckte att han skulle bli författare, för det var ett fint arbete. Men... han hade ju den här gitarren...

AdC: Tycker du att det är mer respektabelt att vara författare än att vara musiker?

BS: – Numera vet jag inte riktigt, men

ATT VARA MUSIKER HAR VÄL ALDRIG VARIT RIKTIGT RESPEKTABELT EGENTLIGEN. DET VAR SÅ MINA FÖRÄLDRAR SÅG PÅ DET. DE FÖRSÖKTE ALLTID ATT STYRA IN MIG PÅ NÅT ANNAT, MEN DE GAV UPP.

att vara musiker har väl aldrig varit riktigt respektabelt egentligen. Det var så mina föräldrar såg på det. De försökte alltid att styra in mig på något annat, men de gav upp.

AdC: Du värnar i vanliga fall väldigt hårt om ditt privatliv. Har någon nära familjemedlem tyckt att du avslöjat för mycket om dig själv i boken?

BS: – Den svåraste biten att skriva var tredje delen där jag berättar om alla jag känner. Så den biten krävde lite mer. De saker jag har skrivit om barnen läste jag för dem innan boken kom ut så att de skulle känna sig lugna. Patti och jag diskuterade så klart igenom den delen av boken, för jag ville vara säker på att hon inte hade några invändningar, och hon ändrade ingenting. Hon var egentligen mest intresserad av det som stod om barnen, men bortsett från det ... Hon är ju artist så hon förstår. Hon tyckte väl inte precis att allt kändes bra, och somliga saker var jag kanske till och med osäker på själv. Men vi löste det tillsammans, och hon gav mig stort utrymme att uttrycka mig och det uppskattar jag.

AdC: Din pappa är en nyckelperson i boken. Var tanken att på något vis göra upp med honom?

BS: – Jag visste att just det skulle bli en stor del av boken när jag väl hade börjat skriva, eftersom han var en av de viktigaste personerna mitt liv, som har påverkat mig mest. Han var i stort sett en "loser" som aldrig hade ett riktigt jobb i hela sitt liv, och jag drog på sätt och vis på mig hans jobbkläder och mycket av det jag har skapat på scenen har varit en variant av... en stor del av min pappas identitet.

– Det påstås att vi försöker efterlikna dem vars kärlek vi aldrig får, och att det får oss att känna större närhet till dem. Det är helt sant i mitt fall.

Bruce Springsteen räcks återigen boken och ombeds nu att läsa stycket där hans mamma ber honom gå ur bilen och in på baren för att hämta hem sin pappa. Han läser texten avspänt och tryggt, vilar i stavelserna,

rösten är rejält skrovlig och när han senare harklar sig och tackar för applåderna säger han lite urskuldande att "tyvärr låter jag alltid så här".

AdC: Det är en väldigt uppriktig bok. Vad krävs för att kunna vara så uppriktig när man skriver?

BS: – Jag försökte bara skriva så insiktsfullt jag kunde. Men det var också en möjlighet att mer detaljerat berätta om komplexiteten i de relationer jag har skrivit om i låtarna. Jag fick verkligen tillfälle att göra det med min pappa, vars liv var mycket mer komplicerat än vad som kommit fram i min musik. Jag njöt på sätt och vis av möjligheten att kunna göra det, jag ville verkligen visa honom – och min mamma också – som den sammansatta människa han var. Och boken blev ett tillfälle att verkligen redogöra för de där relationerna, och balansera dem en aning. Och så får man återuppleva och, antar jag, återupptäcka det man har varit med om i livet. Så under arbetets gång försökte jag att göra boken så avslöjande som möjligt, vilket också är något jag försöker göra i mitt arbete, i mina låtar. Det var det enda riktmärke jag hade.

AdC: Samtalet med din publik har alltid varit väldigt viktigt för dig. Är det något som är lika viktigt nu som det var då?

BS: – Ja, självklart, det är en enormt stor del av mitt liv. Det känns lite abstrakt, för genvaret man får... det intressanta med låtarna är att genvaret är väldigt direkt.

– Det där samtalet har pågått i, ja, inte vet jag, 40, 50 år, och det är något som är väldigt viktigt för mig, och som är väldigt viktigt för min publik. Så jag tar det på stort allvar. Det är helt enkelt något jag ständigt håller på med.

AdC: Vad har du lärt dig av din publik?

BS: – Jag antar att jag lär mig om hur det jag sysslar med når ut, hur det har påverkat folks liv, vilka möjligheter musiken har. Men jag tror att det började med att jag visste hur musiken hade påverkat mig och fått mig att drömma om större saker. Den förde ►

**JAG TYCKER ALLTID, OCH JAG HAR JU
SPELAT SÅ LÅNGE, ATT DET FINNS ETT
INSLAG AV ATT JAG BEHÖVER TRÖTTA UT
MIG FULLSTÄNDIGT, ATT UTMATTNING VARIT
EN VÄN. FÖRR NÄR JAG GJORDE DET BLEV
JAG FÖR TRÖTT FÖR ATT BLI DEPRIMERAD.**

in omvärlden i mitt liv, den gav mig en uppfattning om världen utanför min hemstad, den skänkte mig glädje och sorg och möjligheter, och hjälpte mig att leva. Och det är bara det jag har jag försökt att förmedla, och publiken svarar på det och man får en chans att förstå hur väl man har lyckats. Och det är alltid ett intressant samtal.

AdC: Hur definierar du det "jobb" du har egentligen?

BS: – Ja, vad är det för jobb..? I början spelade jag fem timmar varje kväll, jag brukade spela fem set per kväll i en bar. Man var 50 minuter på scenen, gick av i tio minuter, och så på igen, jag blev helt enkelt van vid att spela på det viset. Och när vi hade lagt tillräckligt många arbetstimmar bakom oss började konserterna helt naturligt bli längre.

– Jag brukar alltid säga att konsertkvällen är en stund då artisten får en chans att stan- na tiden, och folk kommer och överläm- nar sig själva till en. Och under den korta stunden upphör liksom tiden och man får tillfälle att leka med tiden när man går in i musikens väsen. Man kan liksom sakta ner den, snabba på den, föra tillbaka människor till det förgångna, man kan ta människor in i framtiden, man flyttar omkring publiken. Och det åstadkommer man bara genom att snärta med armen eller hur man nu signa- lerar till bandet. Så tiden flyter på medan man spelar.

AdC: Det finns de som räknat, och påstår att du har gett över 2 500 konserter sedan 1968.

BS: – Är det sant? Det visste jag inte.

AdC: Hur håller du lågan brinnande efter alla dessa år?

BS: – Jag är inte särskilt bra på nåt annat,

det är det enda jag kan göra för att försvara min existens här på jorden för en kort tid. Så jag är alltid engagerad. Dessutom går man ut där och möter publikens blick och folk kommer dit med förväntningar, de är beredda att offra den där tiden och de har betalat med pengar som de har slitit ihop och de kommer dit och öppnar sig för en. Man säger ju nåt om sig själv bara genom att vara där, att man har lagt ner sin själ i det här speciella jobbet under lång tid. Eller kort tid, för jag ser många ungdomar där ute. De väntar bara på att man ska – som jag skriver i boken – trolle för dem.

ATT LYCKAS MED DET DÄR TROLLERI-TRICKET VARJE KVÄLL ÄR NÅT JAG TAR VÄLDIGT PERSONLIGT. OCH OM MAN INTE LYCKAS, ELLER OM MAN KÄNNER ATT MAN INTE KLARADE DET, DÅ KÄNNES DET INTE BRA EFTERÅT.

– Att lyckas med det där trolleritricket varje kväll är nåt jag tar väldigt personligt. Och om man inte lyckas, eller om man känner att man inte klarade det, då känns det inte bra efteråt. Det känns som om det där löftet man gav när man var så otroligt inspirerad, det lyckades man inte infria. Den känslan gillar jag inte. Jag gillar att gå av scenen med känslan att: "okej, jag har gjort min del, jag har varit en liten länk i den långa kedjan av att spela och sjunga och skriva låtar.". Varje kväll jag uppträder har jag chansen att göra en enorm skillnad i nåns liv. Musiken gjorde en enorm skillnad i mitt. Så det som står på spel när man ställer sig där är nåt jag känner faktiskt spelar roll, verkligen, det som ska ske är något som faktiskt betyder nåt för männ- iskor. Det är det som håller en alert.

AdC: Vi får också veta i boken är att konser-terna fungerar som ett slags skydd mot de depressioner som började när du var 32 år.

BS: – Javisst, det är en annan sida av saken. Jag tycker alltid, och jag har ju spe- lat så länge, att det finns ett inslag av att jag behöver trötta ut mig fullständigt, att utmattning varit en vän. Förr när jag gjor- de det blev jag för trött för att bli deprime- rad. För att vara deprimerad måste man liksom ha en viss mängd energi för att

ge sig ut och leta bland ogräset och hitta det där sista, den där grejen som stör en, och sen glatt grubbla över den resten av dagen. Men om man riktigt kör slut på sig finns det ett inslag av katharsis när man spelar. Där finns också nåt som tyglar en, som inte tillåter tankarna att spela en vilka spratt de vill. Det stärker en i ens innersta så man får en väldigt grundmurad känsla av vem man är och vad man sysslar med. Och det håller borta en massa tvivel på en själv, och den där sortens oresonliga, ofruktbare ifrågasättanden som hänger ihop med en del av depressionen.

AdC: Håller du med om att det finns – du är ju en kristen kille – ett slags religiositet i dina konserter, ett inslag av halleluja och predikan?

BS: – Det första man läser när man är sex år gammal och går i första klass i en religiös skola är ju Bibeln. Man introduce- ras till denna otroliga värld av mörk poesi och njutning och smärta och glädje, djup sorg och lycksalighet – de där sakerna som religion består av, särskilt katolicis- men. Så från att jag var sex till jag var 13 – sex hela år – fick jag en grundlig religiös utbildning. Och när jag började skriva fann mycket av det där språket vägen in i min musik, tillsammans med mycket av kraften. Så de ämnen som tas upp, som jag har sysslat med sen dess – frälsning, försoning, fördömelse – har alltid varit naturliga för mig. När man är ung och man ägnar sig åt de där sakerna, känns de otroligt verkliga och närvarande. De är inte det minsta abstrakta, himmelriket är inte abstrakt, helvetet är inte abstrakt, djävulen är inte abstrakt. De där sakerna är helt naturliga, lika verkliga som ens grannar.

– Det förändras lite när man blir äldre och man slutar spela hård. Men det påver- kar ens liv på djupet under väldigt lång

OM HALVTIDSSHOWEN PÅ SUPER BOWL 2009

– Det är en sån livskänsla man söker när man går upp på scenen. Så var det i det ögonblick- et när man kom ut där på scenen, särskilt som man befann sig på den där alldeles speciella platsen där allt som i vanliga fall tar räddarna åtta timmar att rigga upp nu måste ske på åtta minuter. De måste montera upp hela scenen, fixa allt ljud, och det är precis så lång tid de har på sig. Så man har ett uppträdande framför sig där man ska prestera som allra mest från scenen och samtidigt har som allra minst kontroll. Men det kommer alltid ett ögonblick när man plötsligt slappnar av och bara gör sitt jobb.

tid, och det har verkligen påverkat min musik. Om du kollar på mina låtar så märker du att de är uppbyggda så att verserna alltid är blues, men när man väl kommer till refrängen så är det gospel. Och det är genom verserna som låtarna gör sig förtjänta av refrängerna. Man måste förtjäna den där transcendensen, man måste för-

tjäna försoningen genom att ta sig igenom den här världens eldar. Och det sker i verserna i alla mina låtar. Så strukturen i dem är faktiskt ganska katolsk.

AdC: Vilka författare har format din litterära röst?

BS: – De författare jag älskade när jag var ung, och som jag har pratat en hel

del om tidigare, var Flannery O'Connor, James M. Cain, Jim Thompson, en massa noirförfattare. Jag beundrar Philip Roth mycket, älskar John Cheevers noveller. Sen läste jag också en massa ryssar för några år sen. Jag läste Fjodor Dostojevskijs *Brott och straff*, och jag läste *Bröderna Karamazov*. Jag hade en period under ►

lefullt
rock-
Street
rlden

att
den

några år när jag plöjde de där och de var otroligt moderna och psykologiska. Så jag gillar alla böcker som har en djup psykologisk ton.

AdC: Är det du gjort, eller i alla fall det mesta när det kommer till låtskrivande, självbiografiskt?

BS: – Nej, nej, jag har hittat på massor i

mina låtar. Jag tror att man väldigt ofta skapar gestalter i sina låtar som man kanske önskar att man var lik, eller inte. Man skapar personer som intresserar en och vars liv man är intresserad av. Så en massa av mina låtar är fria fantasier, också såna folk kanske tror är väldigt personliga, som många på *Tunnel of Love*.

– Det kan hända att jag skriver mer prosa någon gång, det är mycket möjligt. Men jag vet inte i vilken form. Jag gillade verkligen att skriva prosa i boken, men det var ju min historia, och den står jag för.

*Bruce Springsteen läser bokens epilog.
Sedan blir det tid för ett fåtal frågor från*

oss närvarande journalister. Efter de avslutande frågorna – de får avsluta den här texten – sker ett smärre mingel i baren. Bruce Springsteen står med ryggen mot ett fönster, en orörd öppen ölflaska i vänster hand och en livvakt på varje sida. Otaliga selfies tas. Autografer. Handslag.

Efter en dryg halvtimme som rummets obönhörliga centralpunkt eskorteras han sedan ut till en väntande bil.

Neil McCormack från Daily Telegraph:

”Det är stort fokus på dina depressioner. Jag undrar om du oroade dig för, eller om du kände dig lättad, när du berättade om dem på ett så rakt och öppet sätt utan det avstånd en låt innebär?”

BS: – Om man skriver en sån här bok är en av överenskommelserna man gör med läsaren att man i viss mån ska vara öppen med sitt liv. Depressionerna har helt enkelt varit en stor del av mitt liv sen jag var väldigt, väldigt ung, så det var naturligt att skriva om dem. Jag har försökt att skildra depressiviteten med lite humor. Men det är ju många människor som lider av det. Och i min familj har det funnits länge och sänkte sig liksom bara ner och valde ut vissa personer – kusiner och fastrar och farbröder, och alldeles särskilt min pappa, och så fördes det vidare till mig fast inte lika extremt som det han tvingades bära.

– Vi diskuterade det en del medan jag skrev. Patti var väldigt hjälpsam och lotsade mig lite genom den delen av boken. Men jag har inte ångrat nånting sen jag väl började skriva om det.

Chrissie Morrison från Sunday Times:

”Jag undrar hur din relation till din pappa påverkat ditt eget faderskap, både när det gäller sånt du ville göra annorlunda, men också sådana karaktärsdrag som kanske inte går att komma ifrån?”

BS: – I grund och botten hedrar vi ju våra föräldrar genom att så gott vi kan rätta till det som de kämpade med, för att vi inte ska föra det vidare. Och genom att föra vidare de saker de gav som var värdefulla. Det är så vi hedrar våra föräldrar, tycker jag. Det svåra är när man inte har någon förebild som kan lära en att vara en närvarande och bra förälder, då måste man samtidigt vara en god förälder och förälder till sig själv. Det var så mycket som inte kom naturligt för mig, som att tillbringa mycket tid tillsam-

DET VAR MIN HELIGA PLATS – ’STÖR INTE GENIET I ARBETE, VEM VET VILKA STORA TANKAR JAG SATT OCH TÄNKTE’. MEN SEN BLEV DET – ’FARSAN, JAG BEHÖVER SKJUTS HEM TILL BILLY’ – OCH ATT DÅ KUNNA SLÅ IGEN BOKEN OCH SKJUTSA, DET TOG MIG ETT TAG ATT KOMMA DIT.

mans och vara väldigt nära. Det var nåt jag själv aldrig fått så det blev jag tvungen att lära mig.

– Att bara finnas där för sitt barn när som helst under dagen när de behöver en. Jag var van vid att jobbet tog all min tid, och det kändes helt naturligt för mig. Det var min heliga plats – ”stör inte geniet i arbete, vem vet vilka stora tankar jag satt och tänkte”. Men sen blev det – ”Farsan, jag behöver skjuts hem till Billy” – och att då kunna slå igen boken och skjutsa, det tog mig ett tag att komma dit. Men med hjälp av Patti har jag listat ut en hel del, så till sist... jag har bra relationer med alla mina barn. Och trots att jag inte har varit perfekt har det gått rätt bra ändå.

Ulf Stolt från Situation Sthlm:

BS: – Okej, varsågod.

Samtalet började med Bob Dylan. Jag är bara nyfiken – när träffade du Bob Dylan första gången och under vilka omständigheter?

BS: – Å, jösses, det var 1975, på hans Rolling Thunder-turné. Jag var 24 eller 25, så han var antagligen bara 32, vet du, vi var unga killar båda två. Jag träffade honom bara en stund backstage under turnén och han var väldigt trevlig. Vi har haft en fin relation.

Okänd frågeställare:

”Har du någonsin varit frestad att fly från New Jersey? Och så den allra sista frågan: Sextioårsåldern betraktas vanligen som en tid för eftertanke och förväntas vara lugn och fridfull. I ditt fall har det ju varit en väldigt skakig resa – var det vad du väntade dig av åren efter 60?”

BS: – Nej. Det har jag skrivit många gånger, men jag bor fortfarande kvar så det var väl mest snack. Mina föräldrar stack faktiskt från New Jersey. De levde som i

”Born to Run” mer än jag själv. De gav sig av 1969 och reste västerut, hela vägen till Kalifornien, och bodde där i 30 år. Men jag, jag gav mig i väg, reste en massa, luffade runt litegrann, och återvände hem sen. Jag bodde faktiskt i Kalifornien i några år, men när vi fick barn och hade en så stor familj därhemma, med alla irländare och italienare, flyttade vi tillbaka så att barnen skulle få växa upp med sina släktingar. Men också för att det var ett lugnare liv där jämfört med att bo i en storstad som Los Angeles eller liknande. Folk gör inte så stor grej av en i New Jersey.

– Och om jag trodde att åren efter 60 skulle bli en så skakig resa – nej. Jag trodde att allt bara skulle flyta på lugnt och stilla när man kom till den här åldern. Det blev många överraskningar, men det har varit helt okej, det har varit bra. Jag har inget att klaga på. ☺

BRUCE SPRINGSTEEN

NAMN: Bruce Frederic Joseph Springsteen

FÖDD: 23 september 1949 i Long Branch, New Jersey, USA.

GÖR: Rockmusiker, Kennedy Center honoree 2009, invald i Rock n roll Hall of Fame 1999, belönades 22 november 2016 med Presidential Medal of Freedom, den högsta civila hedersbetygelse en amerikan kan tilldelas.

AKTUELL: Med självbiografin *Born to Run* som gavs ut 27 september i år. Plus plattor och turnéer som med ganska kort varsel dyker upp när det är dags.

KURIOSA: Enligt musikern Sting är Bruce Springsteens sångröst oerhört volymstark. De sjöng vid samma mikrofon i samband med Amnesty-turnén 1988. När Bruce Springsteen tog ifrån bootsklacken var det ”som om marken skakade”.

Hälsa och habilitering

Mottagning för sprutbyte i Uppsala

Sprutbytet vänder sig till dig som är 20 år eller äldre och injicerar droger.

Här kan du lämna in dina använda sprutor och kanyler och få nya i utbyte. Vi erbjuder även hälsoundersökning, provtagning, vaccination samt rådgivning och hjälp för drogfrihet.

Mottagningen finns på Märstagatan 2 i Uppsala, i samma lokaler som Husläkarmottagningen för hemlösa.

Öppettider är måndag till fredag kl 10–16, onsdagar öppet till kl 18.

lul.se/sprutbytet

Landstinget i Uppsala län

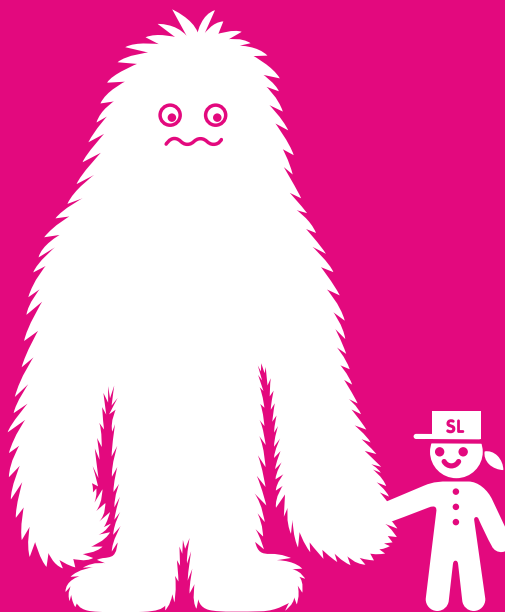

Tips från
SL!

TRYGGARE RESA!

Alla ska känna sig trygga när de reser med oss, oavsett vem man är, vart man ska eller när man åker. Därför vill vi uppmärksamma dig på vårt trygghetsnummer 020-120 25 25. Trevlig resa!

TILLSAMMANS FUNKAR ALLTSAMMANS!

NU VÄRMER KAFFET OCH MATEN LITE EXTRA!

**11 NOV – 12 JAN SKÄNKES 1:- AV VARJE SÅLD
VARM DRYCK OCH VARJE SÅLT HAPPY MEAL
TILL RONALD McDONALD HUS.**

Läs mer om vårt arbete på ronaldmcdonaldhus.se

Prova vår
nya app!

Välkommen in till
McDonald's® Södermalm!

När Magda Ferreira började använda heroin var hon en brottsling enligt lagen, efter 2001 var hon inte det. Det har gått 15 år sedan narkotikaanvändning avkriminaliserades i Portugal. Hon kan se många positiva förändringar, men tycker att det finns mycket mer att göra. I dag jobbar hon med harm reduction i Lissabon.

Det har gått 15 år sedan Portugal avkriminaliserade det egna bruket av narkotika. Enligt statistiken har landet i dag näst lägst antal dödliga överdoser i Europa, Sverige har näst högst. Situation Sthlm åkte till Portugal för att ta reda på vad deras narkotikamodell haft för effekter. Och om Sverige har något att lära. TEXT **MARIA HAGSTRÖM** FOTO **MARTINA HOLMBERG**

PORTUGAL

15 ÅR MED HARM REDUCTION

Vintersolen lyser över de sju kullarnas stad. Utmed Lissabons branta gator torkar kläder på linor utanför fönstren, restauranger ligger i backarna och "hål i väggen" serverar portvin. På gatan Calçada de Santo André måste folk hålla sig nära husväggarna för att inte vara i vägen för spårvagnen som ska förbi mot kullens topp. Utanför en dörr väntar några människor på att klockan ska slå fyra. Dörren är fylld med citat:

"Ingen har rätt att bestämma vad vi gör med våra egna kroppar." "Stigmat är värre än substansen." "Människor som använder droger är inte parasiter."

På andra sidan dörren förbereder

Magda Ferreira och hennes kollegor för öppning. Injektionskit fylls på i en låda bakom en disk där det ligger broschyrer med information om hur olika droger används på säkraste sätt. På väggen hänger en tavla med budskapet "Förstå innan du dömer".

Det här är IN-Mouraria, ett projekt av organisationen GAT (Grupo de Activistas em Translamento). Här bedrivs så kallad "harm reduction" – skademinimering vid drogkonsumtion.

– Hälsa är vårt främsta fokus. Om du ska använda droger, använd dem säkert – det är vår attityd. Vi är inte moraliserande och säger åt folk vad de ska göra, men om en person ber om hjälp kom-

mer jag att ge vägledning. De som kommer hit ska känna sig accepterade i sina val, säger Magda Ferreira.

För 15 år sedan ändrades narkotikalagstiftningen i landet, sedan dess är den som använder narkotika inte kriminell.

– Jag har själv mött båda sidor av drogpoliticy, både innan den infördes och efter. När jag började använda droger var det fortfarande ett brott.

Magda Ferreira var 16 år när hon blev beroende av heroin.

– På den tiden fanns det ingen information alls, det enda jag såg var att människor som injicerade blev beroende, men att röka heroin trodde jag inte skulle bli ett problem. Jag förstod ju ►

att det inte var bra, men jag ville vara rebell och det fungerade också antidepressivt då. Det var många som använde droger.

I slutet av nittiotalet sägs det nästan inte ha varit möjligt att hitta en enda familj i Portugal som inte hade någon familjemedlem med ett problematiskt narkotikabruk. Hur blev det så?

– Du undrar säkert också varför ett sånt litet och konservativt land som vårt tog steget att avkriminalisera, säger läkaren João Castel-Branco Goulão, Portugals narkotikasamordnare, när han tar emot oss på sitt kontor.

– Det beror på historiska förhållanden. Portugal var en diktatur fram till 1974 och vi var ett väldigt slutet samhälle.

Samtidigt som andra europeiska länder försökte lära sig att hantera det nya fenomenet narkotika, så visste folk i Portugal knappt vad det var.

De sista åren av diktatur pågick krig i portugisiska kolonier och stora delar av den unga manliga befolkningen skickades dit.

– Där fanns droger och droganvändning till och med uppmuntrades där för att de

VÅRA FÖRSLAG BYGGDE PÅ IDÉN OM ATT DET HANDLAR OM HÄLSA MER ÄN OM KRIMINALITET. João Castel-Branco Goulão

skulle klara av att fortsätta kriga, berättar João Castel-Branco Goulão.

1974 genomfördes Portugals demokratiska revolution och med den avkolonialiseringen. Soldaterna återvände och med deras vanor. Landet var inte längre stängt från omvärlden.

– För portugiser var droger nåt som

kom med friheten. Det fanns ett begär efter att fritt få undersöka och testa saker. Vi var naiva och helt oförberedda och staten hade andra problem att handskas med. Narkotikabruket spreds snabbt. Fängelserna blev överfulla och många dog av heroinöverdoser.

1998 tillsattes en expertgrupp som skulle ta fram förslag till en narkotikastrategi.

– Våra förslag byggde på idén om att det handlar om hälsa mer än om kriminalitet. Som vi såg det tjänar inte människor på att hamna i fängelse, att bli straffade, men däremot på att få behandling eller vara en del av hälsosystemet, säger João Castel-Branco Goulão.

Rök-kit delas ut till människor som röker crack för att minska risken för sjukdomar och skador.

Bara bra film - TriArt.se

► PREMIÄR ONLINE 28 NOVEMBER!

Querelle Rainer Werner Fassbinder

► PREMIÄR ONLINE 21 NOVEMBER!

Weiner Josh Kriegman, Elyse Steinberg

Klicka in på TriArt.se för garanterat bra film.
Din filmvän på nätet.

POINT OF VIEW™

Ny filmtidning varannan vecka
på povfilm.se

Cristian Georgescu, Rui Salvador, Sergio Rodrigues, Rui Coimbra och Dora Filipa Matos, från Portugals enda brukarförening, tycker att Portugal har visat att det går ha en mer human approach.

De föreslog en avkriminalisering av det egna bruket. De ansåg också att prevention skulle fokusera på vissa målgrupper i stället för stora mediakampanjer och att satsningar skulle göras på sysselsättning, lättillgänglig behandling och harm reduction-program.

– Även om nån inte slutar att använda droger så förtjänar hon eller han en investering från staten för att få ett bättre liv. Allt baserades på en human princip, säger João Castel-Branco Goulão.

Politiker på högerkanten kämpade emot, men narkotikastrategin hade ett brett stöd hos folket. Narkotikabruk var vanlig också i röststarka medel- och överklassen, och ingen ville se sin släkting hamna bakom lås och bom.

Kritikerna befarade att Portugal skulle bli ett drogparadis, att människor skulle åka till landet för att ta droger fritt. De befarade också att många fler skulle hamna i missbruk.

Var du någonsin rädd att kritikerna skulle få rätt?

– Det här var det första experimentet. Portugal blev ett socialt laboratorium, men vi var övertygade att det skulle gå bra, säger João Castel-Branco Goulão.

Den nya narkotikastrategin trädde i kraft 2001.

MAGDA FERREIRA LEVDE ett vanligt liv i fem år efter att hon börjat använda heroin, berättar hon när vi satt oss i det rum hos IN-Mourarias där en sjuksköterska brukar göra

hiv-, hepatit- och syfilistester. Med vanligt menar hon ett liv där hon studerade och ingen kunde märka att hon var beroende. Därefter har hon haft drogfria perioder, men flera gånger återfallit. Hon försökte med behandling, försökte flera olika lösningar tills hon fick metadon.

– Med metadon kunde jag organisera mitt liv och arbeta igen. Helst skulle jag se att människor skulle bli fria från heroin utan metadon, men det var det enda som verkligen fungerade för mig. Efter den nya lagen blev det väldigt lätt att få metadon via vården. Det finns också en metadonbuss

som åker runt i stan och kan ge till personer som inte är inskrivna i behandling.

Det är en kontrast till Sverige, där det länge krävdes ett års dokumenterat missbruk av opioider för att få metadon eller subutex via vården. Nyligen tog Socialstyrelsen dock bort det kravet, nu är det i stället upp till läkaren att bedöma om patienten har haft ett årslångt beroende och därmed har rätt till behandling.

Magda Ferreira, som sett många människor dö i hiv och som själv har hepatit C, vet att harm reduction-program är viktiga, till exempel sprutbyte. I Portugal finns rena sprutor på apotek, hälsocenter och hos en del organisationer, men hon menar att det också behövs verktyg till andra droger.

– I dag är det många som röker crack. När de delar pipa kan de få tuberkulos och hepatit och den handgjorda pipan som används på gatan är gjord av en plast som blir giftig när de röker, säger hon och visar det rök-kit som IN-Mouraria tagit fram och som innehåller plaströr, metallfilter, våtservett och kondom.

Ett harm reduction-program som ännu inte har blivit verklighet i Portugal, trots att det varit möjligt enligt lagen i 15 år, är konsumtionsrum där personer kan injicera i en säker miljö. Flera länder har öppnat konsumtionsrum, bland annat Danmark, Norge och Spanien.

– När jag åker utomlands blir folk förvånade att vi inte har konsumtionsrum i Portugal, för vi ses som väldigt progressiva. ►

"EU:s medlemsstater ska lära av varandra."

Det finns ett stort intresse kring Portugals narkotikapolitik från

andra EU-stater. Flera länder har också ändrat sina lagar för att minska straff och öka rehabiliterande alternativ, men ingen har helt kopierat den portugisiska modellen.

– EU:s medlemsstater ska lära av varandra. Men det finns ganska stora kulturella skillnader. Det finns ingen garanti att ett lands politik och erfarenhet är överförbart till andra länder, säger

Brendan Hughes, rättsanalytiker på EU:s narkotikacentrum EMCDDA (European Monitoring Centre for Drugs and Addiction).

Enligt EMCDDA:s senaste drograpport, som publicerats i år, är den genomsnittliga dödligheten till följd av överdoser i EU uppskattad till 19 dödsfall per miljon invånare i åldern 15-64 år. I Sverige uppskattas den till 93 dödsfall per miljon invånare, bara Estland har rapporterat fler dödsfall. Portugal har däremot 4,5 dödsfall per miljon invånare och därmed näst lägst antal rapporterade dödsfall i Europa.

Sverige i botten, Portugal i toppen – går siffrorna att jämföra?

– Kriterierna för räkningar av narkotikarelaterade dödsfall är desamma i alla länder, för att siffrorna ska kunna vara jämförbara. Men det finns ändå svårigheter som beror på olika rapporteringsmetoder. Framför allt i Sverige finns det mycket bra utredning och registrering. I vissa andra länder, främst i södra Europa, är det sannolikt att dödsfallen underskattas. Det kan delvis förklara skillnader, säger Brendan Hughes.

Skillnader beror också på mönster för narkotikaanvändning, kvaliteten på droger i ett land och vilka tjänster ett land till handahåller.

Det är en paradox i dag när jag ger injektionskits till en person som jag vet kommer att använda det på gatan eller på en toalett. Vad händer om personen får en överdos ensam på toan? undrar Magda Ferreira.

Diskussionen om att införa konsumtionsrum har nu återupptagits.

I PORTO HAR turistsäsongen mattats av. Solen skiner men luften är rå och uteserveringarna längs floden Douros är så gott som tomma. De turister som köper sovenirer i de små butikerna har kommit till Porto för att se husen som är täckta med mönstrade kakelplattor, bron som är byggd av Eiffeltornets skapare, eller för att gå på vinprovning.

Drogturismen kom aldrig till "drogparadiset Portugal". Kritikerna hade fel, João Castel-Branco Goulão hade rätt. Ofta lyfts Portugal som ett exempel på framgångsrik narkotikapolitik. Antalet heroinberoende har halverats och färre människor sitter i fängelse. Hiv-infektioner bland droganvändare har minskat dramatiskt, likaså dödliga överdoser.

João Castel-Branco Goulão anser inte att dagens låga dödlighet kan tillskrivas enbart avkriminaliseringen. Narkotikastrategin var ett helt paket där också bland annat tillgängligare behandling och sprutbyte spelar roll. Enligt Magda Ferreira är också heroinet svagare än tidigare.

Men helt klart är att rädslan att många fler skulle börja bruka droger efter en avkriminalisering bara var en rädsla.

Ingen regering, varken vänster eller höger, har velat förändra drogpolicyn. Det som för 15 år sedan ansågs vara landets viktigaste politiska fråga har i rankningen hos medborgarna fallit till plats tolv eller 13.

– Portugal har visat att det är möjligt att ha en mer human approach utan att skapa "ett helvete på jorden", säger Rui Coimbra, vice ordförande för CASO, Portugals bru-

Sprutor kan bytas på många platser, bland annat på apotek.

Sergio Rodrigues, Rui Coimbra och Dora Filipa Matos förbereder sig inför seminariet "15 år efter avkriminaliseringen". De har en del kritik att komma med.

karorganisation för människor som använder narkotika.

Det är några timmar kvar till att ett seminarium – ett 15-årsfirande av den portugisiska modellen – ska äga rum i Porto och några av CASO:s medlemmar har samlats för att äta lunch innan de ska bege sig dit. Men de tycker inte att allt går att fira. De anser att narkotikastrategin i grunden är en bra modell, men de har en hel del kritik. Människor som är beroende av droger lever fortfarande under dåliga förhållanden. På grund av finanskrisen menar de också att den portugisiska modellen har slutat att utvecklas.

– Vi lever i en fattig ekonomi, där socialt stöd inte alltid fungerar. Det har blivit sämre tillgång till stöd och svårare att få jobb. Innan finanskrisen hade vi skyddade jobb för droganvändare, men de togs bort. Vi känner att situationen har förvärrats och att många återfaller i problematisk drog-användning, säger Rui Coimbra.

– Jag tror att ni i Norden har bättre socialhjälp och att situationen för droganvändare är bättre när det gäller ekonomi och boende till exempel.

Sergio Rodrigues, ordförande i CASO har varit hemlös och bött på härbärge. Han säger att det är svårt att få en lägenhet och att det inte finns tillräckligt med härbärgen. En del bor i ockuperade hus, andra i

tält. Det finns också mindre hotell som socialtjänsten kan hänvisa personer till.

– I socialbidrag får man cirka 270 euro. Det räcker inte långt. Socialsekreterare kan ge ytterligare lite pengar för boende, men att hyra ett rum i Porto kostar minst 200 euro och myndigheterna ger inte 200 för boende, säger han.

De påpekar också att även om människor som använder droger inte är kriminella måste de åka till våldsamma och kriminella miljöer för att köpa sina droger, på vissa "drogscener" beskrivs förhållandena som oerhört dåliga och ohälsosamma.

Trots framgångsrika statistiska siffror har Portugal fortfarande stora utmaningar.

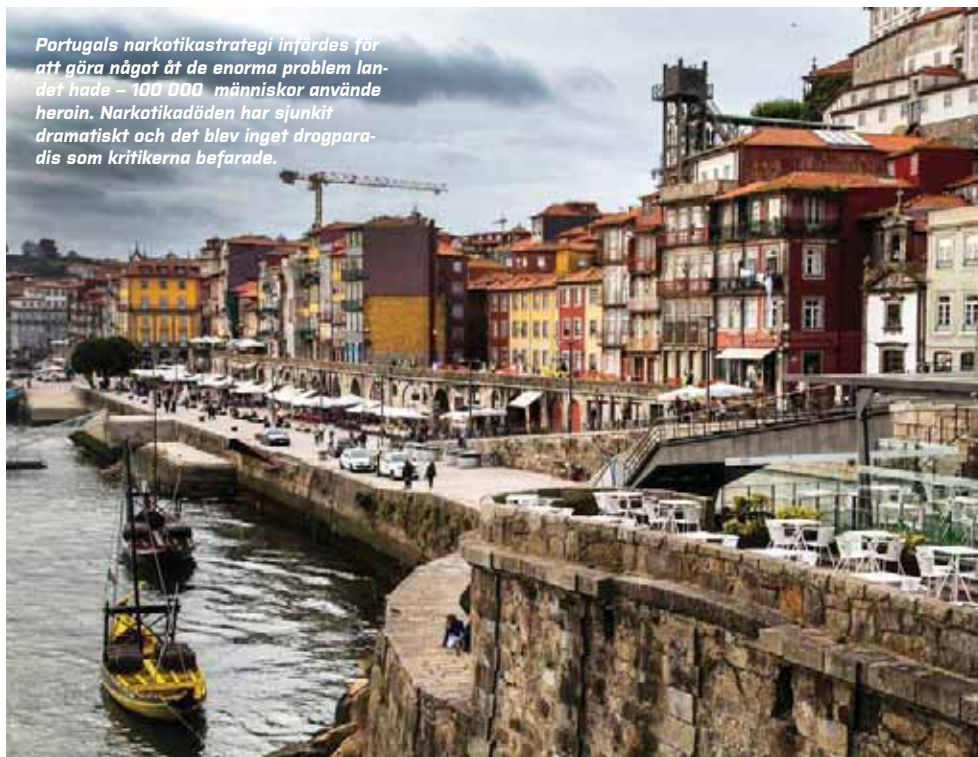
Vill se avkriminalisering

Svenska Brukarföreningens ordförande Berne Stålenkrantz tror inte på att helt överföra den portugisiska modellen till Sverige, men han skulle vilja se en avkriminalisering.

– I grund och botten är det ändå människors moraluppfattning som fundamentalt måste förändras – det är attityder som styr det mesta och hur polisen, läkare och andra tolkar lagar, säger han och tillägger att han också vill se sprutbyte på apotek, injektionsrum och heroinprogram i Sverige, för att rädda liv.

Portugals narkotikastrategi infördes för att göra något åt de enorma problem landet hade – 100 000 människor använde heroin. Narkotikadöden har sjunkit dramatiskt och det blev inget drogparadis som kritikerna befarade.

– Det är bra att människor inte hamnar i ett brottsregister, men när vi säger att ingen sitter i fängelse i Portugal för att de använder droger så är det inte helt sant. Om nån har mer än ett gram heroin eller kokain på sig är det ett brott, vilket enligt narkotikapolicyn räknas som en tiodagars konsumtion, men det finns de som röker tre gram själv varje dag, säger Sergio Rodrigues.

Det finns ett bestraffningssystem även för den som polisen påträffar med en narkotikamängd under den brottsliga gränsen. Personen ska då tas till polisstationen, drogerna vägas och konfiskeras. Därefter måste personen infinna sig hos en kommitté bestående av en psykolog, en socialarbetare och en jurist. Där pratar de om drogbruket och försöker fastställa om det är ett beroende eller om personen bara använder då och då.

Vid ett beroende erbjuds personen behandling direkt. Det är inget tvång, men om personen hamnar hos kommittén igen inom sex månader och fortfarande inte vill ha någon sorts behandling diskuteras en annan åtgärd. Det kan vara samhällsarbete, terapi, böter, att uppsöka läkare eller inte få vistas i vissa områden.

Men polisen har inget med det att göra. Att de inte längre behöver utreda brukarna gör att de kan lägga mer energi på kriminella organisationer.

– I stället för att slösa tid på småfiskarna, kan de lägga den på hajarna. I stället för några gram på gatan, ser de ton i containers till sjöss, säger João Castel-Branco Goulão.

Magda Ferreira tycker att polisens betende har förbättrats, från att de förr var aggressiva till att nu oftast bara be dem att gå någon annanstans, att inte ta drogerna på gatan.

Det tar lång tid att få bort ett stigma och att förändra attityder, men hon upplever det också som att människors synsätt generellt har förändrats och att de har fått bredare perspektiv, men att det fortfarande behöver påminnas om det som någon har skrivit på dörren på gatan Calçada de Santo André: ”Se inte bara drogerna, se människorna”.

Sergio Rodrigues berättar att det finns poliser som konfiskerar drogerna direkt framför ögonen på personen, andra som låter personen behålla hälften. En del hänvisar till kommittén, medan andra inte bryr sig.

I elva år rökte Sergio Rodrigues heroin och kokain dagligen. Han slutade när han började gå till metadonbussen. Han säger att behandling på klinik inte var något för honom, han ville känna sig fri och göra sina egna val. Vid metadonbussen fanns inga regler.

– Jag tog metadon ett år, sen minskade jag dosen varje vecka tills jag hade slutat, men det var inte lätt. Nu röker jag heroin och kokain ibland, när jag vill och när det känns bra. Det funkar för mig och är inte ett problematiskt bruk i dag.

Sedan sju år tillbaka har han jobb, bostad och har fått en son. Nu jobbar han i den buss som han själv tidigare besökte.

– Vi har ju en del kritik mot ”portugisiska modellen”. Men samtidigt – om vi inte hade den, då kanske jag fortfarande skulle ha använt narkotika varje dag. ☹

Folkhälsoministern vill inte avkriminalisera

Folkhälsominister Gabriel Wikström (S) berättar att Sverige följer utvecklingen i Portugal.

– De förändringar de har gjort har på många sätt visat på goda resultat. Men Portugal hade också ett helt annat utgångsläge än vad Sverige har med ett mycket högre missbruk än vad Sverige haft i modern tid.

Utvecklingen i Europa går från fokus på brott till fokus på hälsa, med mer harm reduction. Går Sverige åt det hållet?

– Ja det gör vi. Vi har till exempel precis överlämnat en proposition till riksdagen för att ge ökad tillgång till sprututbyte. Socialstyrelsen har också tagit fram nya riktlinjer till LARO-behandlingarna för att göra dem tillgängliga för fler. Jag tror att

KRISTIAN POHL/REGERINGSKANSLIET

det kan behöva genomföras fler insatser, men vi har tagit några viktiga steg i rätt riktning.

Sverige har hög narkotikadöd, Portugal har låg. Varför?

– Det beror nog på en rad olika faktorer. Men vi vet att Portugal i samband med en avkriminalisering av eget bruk också gjorde stora satsningar på vårdinsatser och förbättrad välfärd. Givetvis har det haft en viktig roll i att minska dödligheten.

– I Sverige har vi en lucka i den svenska narkotikapolitiken – vi har alldeles för länge varit för dåliga på att ge tillräckligt bra vård och behandling. Det är nåt vi nu försöker ändra på.

Vilka förändringar görs?

– Förra året gav vi Socialstyrelsen i uppdrag att analysera den narkotikarelaterade dödligheten i Sverige. Rapporten visade på en ganska komplex bild där, förutom narkotika, också läkemedel står för en ganska stor del av dödligheten. Till följd av det har Socialstyrelsen nu fått i uppdrag att ta fram förslag till åtgärder. De ska komma med sina förslag i april.

Men att avkriminalisera det egna bruket i Sverige tror han är fel väg att gå och att det skulle ge ”fel signaler”.

I HUVUDET PÅ ETT F-HEAD

.....
De kallas F-heads. Det finns flera lokalavdelningar ute i landet, men "Farstagänget" – de brukade ringa hem till Anders F Rönnblom på nyårsafton – är numera upplöst. Årsmötet hålls på musikbåten Blidösund. I födelsedagspresent gav de målet för sin dyrkan en skivinspelning i Atlantisstudion. Som han bjöd in dem till. TEXT **DAVID BOGERIUS** FOTO **ANNELI HILDONEN**
.....

våras fyllde Anders F Rönneblom 70 år.

I present av sina "F-heads", hans trognaste följeslagare, fick han en skivinspelning i den anrika Atlantis-studion vid Sankt Eriksplan.

– Jag bestämde att de som varit med och bekostat det hela skulle få vara med.

så vi hade publik i studion. Jag hade haft sju veckor på mig för att hitta på nånting och kände att jag måste göra nåt speciellt. Jag skrev två långa sviter som framfördes för första gången och det blev hur bra som helst, säger Anders F Rönblom.

Uttrycket "F-heads" myntades på åttiotalet.

– Jag hade en amerikan i bandet – klaviaturspelaren Frank Thomson – som tittade ut genom fönstret och såg några som stod och sjöng på en av mina låtar medan de väntade på att få komma in på stället där vi skulle spela. "Look at those crazy F-heads!" sa han och refererade till amerikanska bandet Grateful Dead och deras "Deadheads", som reste med bandet. Sen skrev jag "Tack till alla F-heads" på nästa skiva utan att det var så mycket mer med det, men efter det började folk presentera sig som "F-heads".

Vid tiden för intervjun är Stockholm på många platser utslaget av stora mängder snö. Men Anders F Rönnblom, F står för Folke, har framgångsrikt tagit sig fram över is och snömodd på Götgatan dragandes på en vagn, fylld med den nya LP-skivan *Historien ligger framför oss* – resultatet av inspelningen i Atlantis-studion.

Med ett eget skivbolag får man helt enkelt sköta distributionen själv.

– Men det går bra. Jag trycker upp en begränsad upplaga och tar upp förbeställningar och skivorna säljer slut, säger Anders F sedan han slagit sig ner med en cappuccino vid ett av borden på biografen

**'LOOK AT THOSE
CRAZY F-HEADS!'
SA HAN OCH REFE-
RERADE TILL AME-
RIKANSKA BANDET
GRATEFUL DEAD
OCH DERAS 'DEAD-
HEADS'.** Anders F Rönblom

Nästan varenda gig är ett kärt återseende. Christer Herentz (nedan) kom till Västerås denna söndagkväll från Stockholm och Christer Jansson (nedan till höger) åkte från Katrineholm.

CHRISTER HERENTZ, STOCKHOLM

FOTO: PRIVAT

- Till de så kallade årsmötena på Blidösund valfärdar "F-heads" från hela landet. Där varierar setlistorna som

mest så där dyker det alltid upp sällsynta godbitar. Generellt så varierar setlistorna för varje spelning liksom låtarnas versioner genom en fri jammig attityd. Det är alltid spännande, man vet aldrig vad som händer nästa minut i låten. Det är som Grateful Dead, jazz eller Neil Young ibland.

LOTTA GRANBERG, STOCKHOLM

FOTO: PRIVAT

– Jag hoppas att min sånggrupp Sånåra som är aktiva i Stockholm ska repa in några av hans låtar och kunna framföra nån gång. I vår ska vi ha AFR – Anders

band – på en ”vardagsrumsspelning” hemma hos oss och bjuda in ”F-heads” och andra intresserade. Ingen spelning är den andra lik, för musiken förändras hela tiden. Musikerna i bandet är otroligt duktiga och det är så himla kul att se att Anders låter dem blomma ut.”

Ett rejält utrymme för improvisation gör varje spelning unik.

Victorias café.

Större delen av nittiotalet ägnade han åt formgivning och den internationella konstpublikationen EFX Art & Design, men 2004 tog musikkarriären ny fart igen. Anders F var en av de som tvivlade när "F-boxen"

med hela 18 cd-skivor gavs ut, men Björn Håkansson på skivbolaget Hawk Records fick rätt när de 1 000 exemplaren sålde slut.

"F-headsen" fanns uppenbarligen kvar.

– Hade det inte varit för boxen hade jag inte suttit här nu. Den har betytt otroligt

mycket – för jag trodde ju att jag var slut.

Utanför kretsen av "F-heads" är Anders F Rönnblom främst känd för "Det är inte snön som faller", jullåten som spelades in till musiktidningen Schlagers julsingel med Ebba Gröns "Nu släckas tusen människoliv" på B-sidan.

– Det är den enda gång jag har skrivit nåt som jag tänkte skulle slå och den blev ju väldigt populär. Texten var inte alls svår att skriva, jag skrev bara konstiga saker om julen och sen gjordes låten klar på nån kväll. Nu är det ju säsong för den men den är inte så rolig att spela på sommaren. Fast ibland lägger vi in den i setet även då för att överraska.

GENOM ÅREN HAR det bildats lokalavdelningar med "F-heads" över hela Sverige.

Till exempel har Örebro och Katrineholm alltid varit två starka F-fästen. Det numera upplösta "Farstagänget" utmärkte sig genom telefonsamtal hem till Anders F.

– Det var två killar och två tjejer och de ringde alltid på nyårsafton bland annat. När jag och min dåvarande sambo trodde att de hade lagt av så kom det ett samtal klockan fem på morgonen. De blev lite äldre och lite mer berusade för varje gång men det var inte så farligt.

"F-headsen" verkar annars noggranna med att inte vara för påflugna. Anders F säger att han märker av en vilja att hålla ett visst avstånd.

– De är otroligt tillgivna och fina, vi är ju som en familj nu. Det finns en kvinna i Borås som alltid kommer och säljer merch (F-merchandise som tröjor med mera) när vi spelar i närheten och en kille i Göteborg har hjälpt till sen åttiotalet med att bära utrustning och köra bil. Med dem har det blivit mer av en kompisrelation.

100 spelningar är en milstolpe för många ►

FOTO: PRIVAT

BO SJÖGREN, MÄRSTA

– Jag minns en spelning på musikbåten Blidösumd. Bandet har just avslutat en låt när Björn Rothstein, trummisen, meddelar Anders att han råkat banka sönder skinnet på virveltrumman, att han har en reserv med sig och tänker hämta den, och att bandet kan

börja spela nästa låt. Han skruvar loss trumman, tränger sig ut genom publiken och försvinner ner i båtens innandömen medan Anders och de övriga börjar spela "Visst älskar jag dig och dina arbetarbarn". Efter nån minut dyker han upp med reserven, tränger

sig på nytt fram genom publiken, skruvar dit trumman och börjar lira vid refrängen innan sista versen, precis som om det varit exakt vad arrangemanget krävt och de hela tiden planerat. Proffsigt är bara förnamnet..."

Mats Eriksson, Anders F Rönnblom, Christer Jansson och Christer Herentz softar efter spelningen och pratar om den legendariska bastuspelet för 20 personer på Åland.

"F-head"s. Christer Herentz, som har skrivit boken *F-biografen* som utgavs 2012, är en av dem som kommit upp i ett tresiffrigt antal konserter.

– Jag skulle ju inte vilja se ens Neil Young 100 gånger om jag kunde men de här människorna är väldigt speciella. Det kan ju bli så att vi spelar en ny version av en låt och

det vill de inte missa, säger Anders F.

Söndagen 4 december spelar han och AFR Band, som bland annat består av Peter R Eriksson på gitarr, på Akkurat på Hornsgatan.

- Det är fantastiskt att spela där, det är bra ljud

och folk står väldigt nära oss som spelar.

Det brukar alltid hända nåt extra när vi är där, vi kommer nog att ha en blåsorkester som gästar på några låtar.

ANDERS F RÖNNBLÖM

BOR: Gröndal.

FAMILJ: Gift med Gudrun Lindfors Rönneblom.

LÅTAR I URVAL: "Europa brinner", "Jag kysste henne våldsamt", "Det är inte snön som faller", "Din barndom skall aldrig dö", "Komedia".

MIKAEL LÖWENGREN, ÖREBRO

- Det var faktiskt genom ett rent misstag som jag upptäckte Anders F Rönnblom 1983. Jag var 13 år och beställde Ebba Gröns sista lp genom en skivklubb som hette Scandinavian Music Club. Av någon anledning fickades fel paket till mig och med Anders F:s *Rapport från* istället. Jag ville självklart Ebba Grön-lp:n men var så

pass fräckt att jag tänka kopiera kassetbandet innan jag skickade tillbaka det. Men redan första gången jag hörde det så var jag fullständigt såld, så det blev aldrig nån reklamation, haha. Det blev i stället början på en hittills 33 år lång musikalisk och lyrisk kärlek. Och kassetbandet... ja, det har jag fortfarande kvar.

– Att bli ett "F-head" är nog egentligen inget medvetet val utan mer att man gillar det Anders gör så mycket att man alltid hängivet följer det han gör och att man i och med det upptäcker att det finns likasinnade runt omkring en.

FOTO: PRIVAT

20261031-7584. EN PERSON VÄRD ATT FÖRSVARA.

Den 31:a oktober 2026 kommer Sverige få en ny medborgare. Vem då? Vi vet inte.

Det enda vi vet, är att hon kommer få personnummer 20261031-7584. Hon föds kanske mitt i en bullrande storstad, eller någonstans i ingenstans. Hon blir kanske kattmänniska, eller jazzkatt. Hon kommer kanske älska att fira hannukah, eller älska någon, som älskar att fira hannukah. Hon kan bli hockeymorsa, eller hockeyproffs. Eller både och. Men oavsett vem 20261031-7584 blir så kommer vår uppgift vara densamma. Att försvara hennes rätt att tycka, tänka och leva som hon själv vill.

I du nya, du fria.

FÖRSVARSMAKTEN

Rajab säljer Situation Sthlm i Uppsala, allra helst utanför tågstationen. Det gör han för att hålla depressionen borta, ha sysselsättning och få in lite pengar – en del skickar han till sina barn i Gaza.

BERÄTTAT FÖR **MARIA HAGSTRÖM** FOTO **MARTINA HOLMBERG**

MIN PLATS

Jag har bott i Uppsala i elva år, sen jag kom till Sverige. Det är den bästa staden. Här är lugnt och människorna trevliga. Till och med de som inte vill köpa tidningar brukar hälsa eller le. Det är en fin stad med fint folk som betar sig bra.

Jag har sålt Situation Sthlm i fem-sex månader och står ofta här vid tågstationen sent på eftermiddagen. Jag började sälja för att jag var deprimerad och inte hade något att göra. Först gick jag till Mikaelsgården (Stadsmissionens dagverksamhet, reds anm.) för att hjälpa till som volontär, men där fanns många med problem och psykisk ohälsa och jag behövde komma ut och träffa andra människor också. Ville även tjäna lite pengar. Eftersom jag inte har varit särskilt länge i Sverige har jag väldigt lite i pension. Jag och min fru, som är sjuk i cancer, har några tusen varje månad att klara oss på.

Några av mina barn bor i Gazaremsan. Där finns inga jobb och de är instängda och har inte nån frihet – de är omringade från havet, luften och från land. Jag försöker spara en hundring här eller där att skicka till dem.

Jag har barn i Sverige också, de flydde från Gaza när de fick chansen. Sen hämtade de hit min fru och sen mig. De hjälper mig att ringa mina andra barn via Skype. När min son i Gaza gifte sig kunde vi följa bröllopet härifrån. Det kändes som att jag var där. Jag tänker på mina barn väldigt mycket och jag ber till Gud att han ska hjälpa dem.

Jag har mycket sorg i mitt liv, men mår bättre nu när jag har sysselsättning. Jag känner mig också omtyckt när jag säljer, folk kommer fram och pratar, både invandrare och svenskar, och jag brukar skoja mycket med dem. Jag känner att jag betyder något och kan bidra på nåt sätt, i stället för att sitta och deppa. ☹

ANNE DILLNER/SCANDINAV

Sprutbytet blir permanent

SPRUTBYTESPROGRAM i Stockholm är här för att stanna. Det som under fyra års tid varit en försöksverksamhet blir nu permanent. Hittills har 2 285 personer gjort 57 600 besök på sprutbytet vid S:t Görans sjukhusområde på Kungsholmen. Dagligen sker nästan 90 besök och återlämningsgraden av kanyler är 94 procent.

– Sprutbyte gör livet drägligare för personer som injicerar droger. Många av dem har

CCO PUBLIC DOMAIN

dålig kunskap om huruvida de har hiv eller hepatit, men kan få ökad kunskap genom den testning som sprutbytesprojektet innebär. Vi ser också hur riskbeteendet minskar, och allra mest hos dem som tidigare levde mest riskabelt, likaså hos särskilda utsatta grupper som kvinnor och bostadslösa, berättar Jessica Ericsson (L), ordförande i landstingets hälso- och psykiatrieredning.

Det visar den utvärdering som har gjorts. Den visade också att det kritikerna befarade: ökad narkotikaanvändning eller många störningar i närområdet, inte har skett. Planen är därför att utöka sprutbytet, troligen med en mobil verksamhet.

MARIA HAGSTRÖM

220 000

kronor ska Sofia Rapp Johansson betala för rättegångskostnader efter att hon stämt staten.

Som barn bodde hon och system i flera fosterhem, de misshandlades och våldtogs, man vittnar om en socialtjänst som inte ingrep. Hade vanvården skett innan 1980 hade de kunnat få rätt till ersättning på 250 000 kronor, en slags upprättelse och ursäkt, av staten. Men de utsattes under "fel" årtionde. De stämde staten. Tingsrätten och hovrätten slog fast att vanvård skett men att staten inte är ansvarig att ge någon ersättning. I stället är det nu sysstrarna som får betala.

Nu utökas Bostad först

– Om bostadsbolagen avsätter lägenheter

FÖR ATT TA sig ur hemlöshet måste en person oftast ta sig upp för den så kallade bostadstrappan, vilket innebär att en hemlös person ska träna sig att bo och kvalificera sig till olika boendeformer mot det slutliga trappsteget – ett eget förstahandskontrakt.

Men för snart sju år sen lanserades modellen Bostad först i Stockholm, där en hemlös person får en lägenhet direkt och utan krav på att vara drog- eller skuldfri.

Modellen har fungerat bra – 76 procent av de personer som flyttat in har bott kvar. Den rekommenderas också av Socialstyrelsen. I dag bor 27 personer i en Bostad först-lägenhet i Stockholm. Det är betydligt färre än i Göteborg där det är 80 personer, enligt Kjell Larsson på Göteborgs stadsmission. Han räknar med att det ska utökas till 100 nästa år.

– Fastighetsägarna måste avsäga sig rätten att bestämma vem som ska flytta in i lägenheten, det har varit den stora knäckfrågan. Men vi har lyckats

LESELOTTE VAN DER MEIS

Åsa Lindhagen

Varför Stockholm ligger efter Göteborg kan inte Stockholms socialborgarråd Åsa Lindhagen (mp) förklara.

– Det är svårt för mig att svara på hur tidigare majoritet i stadshuset har resonerat om just Bostad först, men sedan vi tog över makten har vi haft en stark ambition att satsa mer på den här verksamheten. Det är en tydlig politisk prioritering som vi i den rödgrönrosa majoriteten gör.

Vilka satsningar ska ni göra?

– Nu kommer alla tre kommunala bostadsbolag i Stockholm att lämna lägenheter till verksamheten vilket är mycket positivt (tidigare endast Svenska Bostäder, reds anm.). Verksamheten utökas också från fyra till alla 14 stadsdelar i staden vilket innebär att de personer som saknar stadigvarande bostad och har missbruksproblem eller lider av psykisk ohälsa kan få chansen att ta del av Bostad först oavsett i vilken stadsdel de är skrivna i, säger Åsa Lindhagen.

BOSTAD FÖRST ÄR sedan 1 juni en permanent verksamhet i stadens regi och samarbetet med Stockholms stadsmission, som tidigare stod för stödet till hyresgästen, har upphört.

– Bostad Först drevs tidigare i projektform men nu när vi permanentar verksamheten och samtidigt bygger ut den till att gälla hela staden så tror vi att det är bättre att staden driver verksamheten själva. Vi måste leva upp till kravet om att en likvärdig socialtjänst ska ges i alla stadsdelar, säger Åsa Lindhagen.

Sedan den 1 juni har inga nya personer flyttat in. Verksamhetschefen Ninja Larsson säger att de har haft fokus på att stadens fyra case managers, som nu arbetar med stödet, ska lära känna de boende och tillsammans med dem upprätta planeringar. En öppet hus-verksamhet "i blygsam omfattning" är också under utveckling.

Hon uppger att den planerade utökningen påbörjas vid årsskiftet och att de håller på att rekrytera mer personal, men att den största utmaningen är bristen på lägenheter.

Stockholms stadsmission har bestämt de sig för att starta en egen Bostad först-verksamhet.

– Det är en jättebra modell och metoden är framgångsrik. Vi ville fortsätta jobba med den och kommer att rikta oss till länets kranskommuner, säger verksamhetschef Pernilla Parding.

I vilken omfattning Stockholms stadsmission kommer att kunna erbjuda lägenheter kan hon inte svara på. De är i uppstartsfasen och söker privata fastighetsägare som kan till handahålla lägenheter.

– Men ambitionen är att sprida modellen, säger Pernilla Parding.

MARIA HAGSTRÖM

FAKTA

Bostad först kommer ursprungligen från New York och kallas där Housing first. Det har också funnits länge i Hannover. Grundtanken är att en egen bostad är en grundläggande mänsklig rättighet och en trygghet en människa behöver för att kunna ta itu med andra problem. Personen får individuellt anpassade stödsatser och har tillgång till stöd dygnet runt.

Vi bryr oss om
människorna husen
och staden.

einarmattsson.se

EM
EINAR MATTSSON

MED EGNA ORD

KORT SAGT & POESI

Människa

● Vad är människor egentligen om sanningen är omvärldens alla olika individers tillvaro?

I sak anser jag att människor fundamentalt är flockdjur som växt upp i en ologisk värld, satta till att logiskt hantera sin omgivning. Men ack, ser man till dess värv undrar man om världen eller det ologiska gjorde fel så att det slumpade sej till detta som vi blev, men hur kom teologi in i bilden.

Och människans framfart blev vilket ej ännu utan tro påvisad som den ledande livsorganismen på Jorden. Människan finns men för hur länge? Och när kommer nästa arts första alster?

KAPINJUS

Dammet

● Ta inte bort dammtussarna under sängen för det är änglarnas tofflor.

LENA FREIJ

Tinget inget

● Ingen tin galls är det men jag vet ingen som vet vad det är, en tin galls. Något slags hemlighet, eller kusin med vadfalls? Det verkar mest som ingen alls vet vad det är, tin galls. Något man har i sin hals? Finns det alls? Är det vals? Om det nu alls finns eller var något som fanns finns då någon som minns var det låg någonstans?

JANNE WALLIN

Det händer

● Tv, spis, ugn, halvtomt kylskåp, stereo med Veronica Maggio. Längtan efter två varma händer, som rör och rår om en. Så enkel sak som att ge och få har blivit så komplicerat, att dela kroppsvärme med varandra, en liten stund eller resten av livet. Det spelar ingen roll, bara att det händer har betydelse.

LIVINGSTONES

Glad att sälja tidningar

● Jag har stått på Willys i Tumba hela dan och sålt tidningar, jag sålde alla mina 29 tidningar. Det har gått jättebra för mig. Kunderna stannar och pratar med mig. De tycker att jag gör ett bra jobb med att stå och sälja tidningar. Jag känner mig stolt att folk säger att jag är jätteduktig som säljer tidningar. Jag känner mig

lycklig av att de kommer och pratar med mig för de ser på mig att jag ser glad ut därför att de kommer till mig. Jag brukar säga "ha det så bra i dag" till dem. Och de säger "tack så mycket, du med" till mig tillbaka.

Jag brukar säga till när det nya numret kommer. Dom skulle komma och köpa tidningar av mig

då. Jag blir glad att de säger så. Då sa jag att det står på Situation Sthlms Facebook-sida var jag står någonstans så de vet när jag står där i Tumba. Då skulle de komma och köpa tidningar. När dom ser att jag står där på Willys i Tumba så kommer de till mig.

SUSANNE 294

Stockholms stad

● När jag flyttade hit för en tio år sen tänkte jag "ska jag stanna igen?" "Okej", tänkte jag och gick ut på min balkong, det enda jag såg var grå, grå betong. Efter det tänkte jag en gång till, "varför inte ge 08-orna en chans?" Kom igen, nu bjuder jag upp till lite musik och dans, Stockholm stad.

MARKKU

FÖLJ OSS PÅ INSTAGRAM

@situationsthlm

CCO PUBLIC DOMAIN

Vintern och ljuset

● Äntligen är vintern här och det blir ljusare ute nu när snön ligger vit på backen. Jag har bott hos min bror sedan ett par veckor tillbaka men fler utav mina vänner sover i trapphus och andra platser och jag har sympati för de som ute måste sova. En ny grupp har bildats som skänker nya kläder till oss uteliggare, jag har fått ny jacka och nu på söndag skall jag fråga om nya skor.

Folk är vänliga och sista tiden har jag trivts bättre med mina medmänniskor fast somliga av oss är verkligen taskiga som ser ner på andra, till exempel tycker vakterna att klädkänkarna kan dela ut kläder någon annanstans än vid T-centralens område. Men hoppas det bara är en enskild väktare som tycker det och ej generellt bland vakterna på T-centralens område. Nu är det vinter och snart jul så jag önskar alla väl och att vi alla slipper vara ute i kylan på natten.

KAPINJUS

AV NEIL SIMON
PREMIÄR 19/1 STORA SCENEN

UPPSALA
STADSTEATER

BILJ. INFO: 010-14 02 00 WWW.UPPSALASTADSTEATER.SE

Tänkvärt

● Ja, så var det dags igen. Mitten på november och det spelas live-musik på P4 Stockholm. Men inte vilken musik som helst. Julmusik. Programledaren, vem törs jag inte skriva för då får jag väl en mobb efter mig, en kvinnlig, 16 november och julmusik på radion, det väcker många tankar.

Cirka en och en halv månad innan spektaklet är avslutat, det vill säga Jesus födelse.

Bland annat, hur många har ingen familj? Som dom blivit av med

på diverse tragiska sätt?

Tänk på alla barn som blivit av med sina föräldrar genom till exempel en bilolycka? Tänk på alla gamla och sjuka som är ensamma. Som ingen hälsar på för att ingen orkar eller för att man är självupptagen. Tänk på alla hemlösa, som ingen minns för att man vill tro att dom inte finns, för att man inte vill se.

Ett år har 365 dagar och allt detta finns året runt, hela tiden. Allt är verkligt... Även månaden innan julafton – årets kanske värsta dag.

God jul.

MAGDALENA 407

Fyra jular

● "Vad gör du under dessa helgdagar som snart kommer infinna sig?" Tänkte till och visste inte vad jag skulle svara. Året innan hade jag åkt på en kryssning till Mariehamn som blev annorlunda. Jag hade blivit med-bjuden av en kollega och varit lycklig i hjärta och själ för att överhuvud taget blivit tillfrågad om en sån sak.

Glad och ännu gladare blev jag under resan, till slut så glad att jag och vakterna på skämt gick efter varandra. De ville att jag skulle sova några timmar i hytten, nyktra till men det var trist där för det var tomt, jag ville inte fira jul ensam. Vakterna hade kommit långt bort i hyttkorridoren när jag öppnade dörren och gläntade och smet ut. Ganska komiskt vid eftertanke, de snälla vakterna och jag mötte varandra igen. Fick gå tillbaka och det kändes bra, då hade jag en plats att utgå ifrån, någonstans att gå ifrån, ett ställe som jag geografiskt inte visste vart det var förutom på en båt någonstans mellan Stockholm och Mariehamn. Dessa fyllor är inte så bra och romantiska som jag försöker göra dem. Hytten var tom och jag väntade några minuter och gick sen ut och såg ryggarna på vakterna och gick åt andra hållet. Till slut tyckte de väl att jag var så oförarglig och lugn att de lät mig vara. Tankarna och min existens blev åter påtagliga men sen hittade jag frukostbuffén, åt det som var gott och det var så mycket att

det var lättast att gå med ena ögat stängt för buffén blev dubbelt så stor eftersom jag såg dubbelt. Sen ner till hytten igen där det var lika tomt, tog väl en lur för sen var det dags att gå iland. I Sverige. Jag som trodde att vi just angjort hamnen i Mariehamn.

Detta var förra julen.

Året innan dess hade jag umgåtts med min son och hans mamma, de är underbara båda två. Det var en ganska okej julafton som jag avslutade med att gå på krogen.

Den julen var åtminstone mindre äventyrlig än den senare, fast jag hade ångest över julen som varit året två år innan. Det var julen jag skrev om i decembernumret 2015 när jag befann mig med ena benet över kanten till bron över Kungsgatan, redo för att slänga över det andra. Polisen körde mig till stadens bästa alkoholpoliklinik, S:t Göran, och jag kommer ihåg att jag dagen efter gick därifrån med lättare steg, ner för att köpa bara några få öl.

Jag gick och jobbade dagen efter men har fortfarande skrämmande tankar om vad som hade hänt om min rock inte haft ett blixtlås som var trasigt. Då hade jag varit död i dag och inte kunnat uppleva denna jul som antagligen blir bättre än de flesta andra jag haft de senaste 49 åren.

Jag vet inte hur denna jul blir men jag är ganska säker på att den blir bättre än de andra.

JACK SATANIOS

90 SVENSK
KONTO INSAMLINGS
KONTROLL

God jul alla barn som önskar en vit jul utan sprit. God jul alla mammor som inte kan ge sina barn en julklapp. God jul alla barn som inte vågar gå hem. God jul du som tvekar. God jul du som tror. God jul alla som inte tror på sig själva. God jul Agda 82 som äter julskinkan ensam. God jul alla barn med krigande föräldrar. God jul alla som flytt från faror. God jul alla som flyr in i flaskan. God jul alla kvinnor som är rädda för sina egna män. God jul alla föräldrar som är rädda för räkningar. God jul alla som behöver oss.

Julen drabbar alla.
Ge ditt bidrag så fler får en godare jul.
Swisha: Julhjälp till 9004805

Smsa: "Julhjälp" till 72901 och skänk 100 kr
PlusGirokonto: 900480-5 skriv: Julhjälp
www.fralsningsarmen.se/julhjalp

MED EGNA ORD

KORT SAGT & POESI

Blänga snett

● Se mig som den jag är.
Lever hemlös nu och här.
Du fryser åt mig och tänker, "ha!"
Skyll dig själv för du går hungrig
och lever ute.
Du tänker: Den där knarkar
eftersom hon har
det sådär. Du tänker att du vet var
det bär.
Jag tänker: Du blänger snett... och
du har inget
vett. Jag säljer Situation Sthlm för
jag lever i en
fyrkantig ekvation.
Tråkigt för dig att jag inte knarkar.
Tittar på dig och tänker: Jag ser
vart ditt liv barkar.
En dag blir du som jag.
Enda skillnaden är att jag tar nya
tag från dag till dag.

MAGDALENA 407

Eruption

● Sextusen grader hennes inre.
Hjärta av hetta.
Glödande sjö född i omlopp,
likt perpetuum mobile
hennes hjärtas slag.
Längs vägen mot ytan
strör hon diamanter.
Den svarta som pressats
till prismor av tid.
En och annan
tar sig till ytan.
Blir skuren och slipad
av en mästars hand.
Skapelsen går vidare.

JANNE WALLIN

Hur man betar sig

● Att behövas
Att inte se till sina egna behov i
första hand.
Att hjälpa, även med småsaker.
Pengar räknas inte, men man
utnyttjar
inte varandra.
Det är vackert.

KERSTI

FÖLJ OSS PÅ
INSTAGRAM

@situationsthl

Dejtat

● Kontaktsajter, kontaktannonser,
blindträffar, kontaktförmedlingar,
brevväxla, mysiga sexträffar – allt
det här och mycket till att fylla
ensamhetens tomma rum.

Unikt allmänt fenomen, nej.
Stadsfenomen, ja.

Genom tiderna har vi människor
dejtat, fast det har varit enklare och
inte så komplicerat som i sociala
mediernas tid i dag.

Redan grottmänniskorna dejtade,
klubban till skallen, köttbiten du är
min. Feodalismen och landsbygden
i dag likaså. När mjölkbonden
Birgitta vill dejta med grannen,
köttbonden Peter, sätter hon helt
enkelt på sig gummistövlarna och
cyklar sträckan till Peters gård.
Knackar på dörren, öppnar den och
hojtar: "Peter, kan vi ta en kopp
kaffe och diskutera lite om EU:s
nya arealersättningar och Arlas
mjölkpriser?" "Nja, Birgitta, du vet
att det är bondens marknad i byn
nästa vecka? Har du bokat bord?"
"Jag har bokat två bord: ägg,
honung, rödbetor och köttlådor.
Kan du, Peter, hämta getosten från
vårt gårdsmejeri så att vi kan sälja
den också?"
Så där gick dejtandet på gårdarna
till då som i dag och ibland uppstår
tycke om varandra. Peter och
Birgitta kanske bytte något annat
än bara getost?

LIVINGSTONES

Tvärkär

● Inte rättvist, skrek ett barn
om rättvisan så slog vakt
de tittar, skrattar även här,
vid Slussen mer exakt.
Om jag verkar sur, förlåt min vän
sade unge far.
Vad det skrattas åt vill jag veta än
för av bara den jag är
men vad?
Jo, serru, nyfiken emellanåt,
och kär.
Men glad? Jo, serru, det händer,
men
jag verkar kanske tvär.

JANNE WALLIN

Sänkta Lucia

● Lusselelle, lusselelle, tjosan lesselulle
här kommer jag me kaffe o vill du ha en bulle?
Regnat lusselelle hela dan
så snön där lesselulle ligger vit som fan
Nu ska vi Lesse o Lulle me bli gnussiga å fulle me
för snön är inte vit, den
På glöggen lusseliten, och på lussespriten
sen så ska vi lusselelle då min lilla lusselepelle
lusselelle lusseliten dricka mer av lussespriten
snacka lite lusseskit sen lusseliten lusse lille lisseluten
hålla upp o hålla i men inte hålla ut den lusse lille lisseluten.
Som om vi vore lusse lisse nisse lilla pissesnuten
lusse nusse nasse liten lilla lusse lasse liten
kommer lussesnuten hit sen plusse nusse nissepliten
en hel dröse plöse skit sen ska vi nissepluten
ta lussesprit me dynamit o visseluten.

JANNE WALLIN

tre av fyra rökare vill sluta
ta chansen att lyckas med vårt stöd

SLUTA-RÖKA-LINJEN

RING 020-84 00 00
www.slutarokalinjen.se

Alla samtal till oss är gratis!

Funderar du över
dina alkoholvanor?

Du kan vara anonym och det
är kostnadsfritt att ringa!

Ring 020-84 44 48
www.alkohollinjen.se

Kampanjknappar

● När jag såg dessa knappar som presidentkandidaterna använde i sina kampanjer, så undrade jag varför den ena använder sitt förnamn och den andre sitt efternamn. I Hillary Clintons fall måste det vara för att inte blandas ihop med sin man Bill och i Donald Trumps fall för att ej blandas ihop med Donald Duck...

JOHAN LÖFGREN

Kioskenkorva

● En morgon när jag vaknade upp så var jag sugen på en grogg. Så jag tänkte att jag får ta och göra mig en sådan. Så jag tog fram lite apelsinjuice och hällde upp det i ett glas. Efter det hällde jag i lite Kiosken Korva. Sen tog jag fram en hammare och krossade I. S. Sen var alla krigen slut med krossad I.S. i glaset och min grogg var färdig.

MARKKU

» Ibland är det tuffa perioder men det är också mycket glädje. «

Ingrid

Vi behöver fler som Ingrid

Vi behöver många fler familjehem i Sverige idag. Flera tusen fler. Att öppna ert hem för någon ni inte känner är en utmaning för hela familjen. Men det är också en erfarenhet som får alla att växa.

www.attvarafamiljehem.nu

Humana

Vi önskar våra
partners och
medmänniskor
en riktigt God Jul!

Alfvén
& Didrikson

www.alfvendidrikson.com

MED EGNA ORD

KORT SAGT & POESI

Från tält till husvagn

● Efter att ha tältat bra länge utan att ha haft några problem med att hitta platser, vi kunde slå upp det var som helst och sedan tog vi ner det om någon klagade. Men så fick vi en stor husvagn, mycket bra tänkte vi, men det har varit mest problem.

Visst, toa och inte blöta när det regnar men P-platser utan att få böter plus att du puttar inte en husvagn, du måste ha bil. Vi måste hitta platser vi kan stå på utan böter eller klagomål. Men varför klaga, livet är underbart eller hur?

406

Tandlös men inte tanklös

● Jag fick jämt höra hela barndomen hur fina och jämna tänder jag hade. Tills jag fick något som kallades karies, hål i tänderna. Hur som helst, eländet hade börjat.

Jag fick träffa en gammal gubbe med vit rock i ett vitt rum, såg en vit surrande apparat som liknade en byggkran och en kvinna som var betydligt yngre än gubben. Även hon med vita kläder på sig. Jag fick order att sätta mig i stolen. Båda var misstänksamt intresserade av att jag höll munnen öppen. Sedan stoppade dom någonting till munnen och började babbla; A, A4, B2, 3, 4, 2.

COO PUBLIC DOMAIN

Jag blev misstänksam och började tänka att dom kanske hade onda tankar när det gällde mig. Dom stoppade "byggkranen" i min mun och helvete vad ont det gjorde.

Äntligen fick jag stänga munnen och höra hur duktig jag hade varit. Vi skulle träffas nästa vecka igen. Började få känslan av att jag skulle möta de här vitklädda människorna med tortyrmaskinen i vita rummet många gånger till. Jag hade inte fel. Det blev 25 gånger till. I dag har jag sju tänder och resten i vattenglasat för gott.

LIVINGSTONES

Hallå där ni politiker

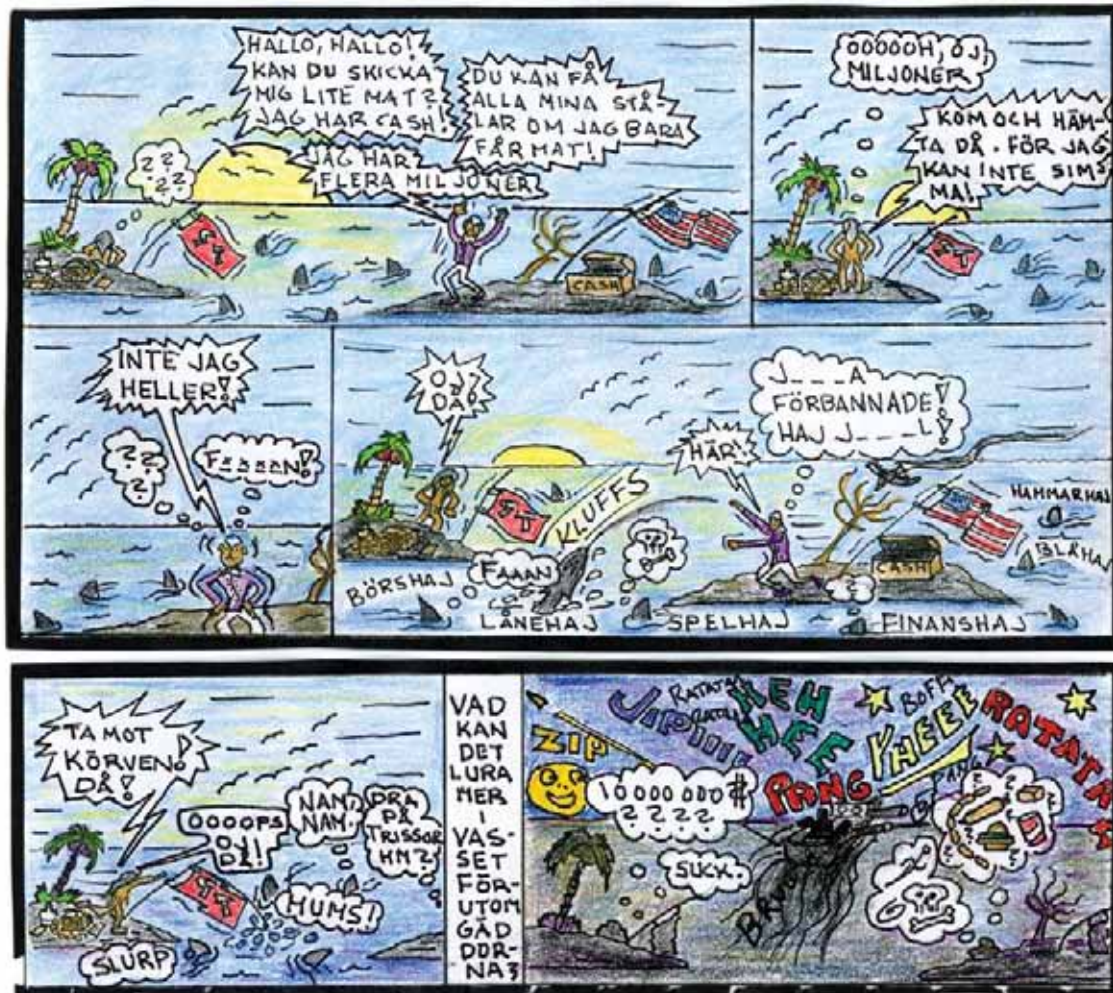
● Ni har stor makt över landstinget och sociala- plus polismyndigheten. Alla får inte den hjälpen som det står att vi har rätt till. Dom som jobbar i branschen missbrukar det som jag skrivit om ovan.

Socialen, landsting och poliser kostar mycket pengar. Många tigger pengar och går till kriminalitet. De orkar inte med soc. Men varför får vissa inte hjälp, bara vissa. Det beror på vem de träffar som socialhandläggare. En del svälter, dom äter dåligt och blir sjuka. Får dåligt immunförsvar sen dör dom. Jag tycker att alla ska få samma behandling, inte bara vissa. Plus varför får kvinnor inte hjälp som blivit misshandlade av sina män. Till sist dödas dom av sina män.

Stadsminister Stefan Löfven åker i stället till Saudiarabien och hjälper kvinnor där i stället för att ta hand om kvinnor här. Jag vill inte att det fortsätter så här. Det här önskar jag av hela mitt hjärta. Det är dags att börja göra så att kvinnor får hjälp av en ny lag och att kvinnor får hjälp när dom blir hotade av sina män.

TOINI, KLARABERGSGATAN

När verkligheten talar

IDÉ: DAGGE TEXT: DAGGE OCH JH ILLUSTRATION: JH

Rädda Barnen

INGENTING ÄR ÅRETS JULKLAPP. **FRÅN 132 KR.**

Köp ditt gåvobevis på räddabarnen.se

Ge Ingenting till nära och kära – ge något till den som ingenting har. För 132 kr kan en barnfamilj på flykt i Jordanien få ett matpaket som räcker i en vecka. Välj bland olika gåvobevis på räddabarnen.se och köp Ingenting redan idag.

MED EGNA ORD

KORT SAGT & POESI

Min sjuttiotalsmusik

● Jag har massor av skivor och sjuttioalet är min musik, som ni förstår när ni ser skrivomslagen. Frank Zappa är nog den jag gillar mest. Sen lyssnar jag givetvis på det mesta, även svensk musik som Nationalteatern, Ebba Grön, Dag Vag, Hoola Bandola Band och mycket annat, nya Proteatern till exempel. Det är så avkopplande att dra på lite på stereon och bara blunda och lyssna.

LASSE SONNEBERG

Vinter

● Mjuka bomullskuddar bäddar in landskapet. Solen strålar lågt över horisonten. Luften är klar och lätt. Man glömmer bort att längta efter sommaren.

KERSTI

Baksidan av serviceminded

● Att vara trevlig och serviceminded är något som tydligen blivit en trend i vår tid. Och som överallt i alla samordnade system sker särbehandling. Till exempel, en hemlös försäljare som vill köpa en liten kaffe i timmen för att få komma in i värmen är förstås inte lika välkommen som en välklädd läkare som äter lunch med körsbär på efterrättens topp.

CCO PUBLIC DOMAIN

Men var har ordet gästvänlighet tagit vägen?

När jag brukade bjuda folk på middag räknade jag nästan alltid med att en oväntad gäst skulle anlända och en extra stol stod då redo. Men så hamnade man i skiten och runt omkring börjar folk bete sig underligt. Plötsligt var man förknippad med mängder av ord som sjukling, löss, påträngande, påverkad, manipulativ, ficktjuv, kriminell, opålitlig och likaså självallat utstött.

Jag vet i alla fall en sak – det är svårt att vara alla dessa ord samtidigt. När dörren stängdes i mitt ansikte, efter fem minuters nödpackning i röran efter inbrottet, då var jag en helt normal individ. Det hade varit mitt mål i några års tid och jag såg fram emot flytten till träningslägenhet... Men ordet Hemlös för mig kunde bara översättas med ett ord – inte välkommen. Inte till den nya lyan, inte heller in på en kopp te, inte hos väninnan.

När det går upp för folk så är man helt plötsligt inte välkommen att ens låna stans offentliga toaletter (trots att vi nog presterar hög toaskatt). Jag var i och med det första steget över tröskeln hemlös, med alla dess titlar.

Fördomar tror jag är vad som leder in den större delen av människor i missbruk. Man har ingen att vända sig till, ingen soffas att sova på. Septemberrätter i tält kan kanske vara svåra att ta sig igenom utan att elda upp tältduken med värmeljus, om man inte låter sig berusas med någonting...

Så när vi stadsvandrare med söndriga tröjor ber om att få prova kläder så är detta endast för gäster. Likaså i fancy affärer. En klockaffär av den finare sorten, där uren var bakom glas. En sluss in genom dörröppningen med lås och bom, och där glaset liknade pansarglas. Även då fick vi inte kolla på uren genom glaset. Som om våra blickar kunde få glaset att spricka.

EMMA S.

Dagar på Ramsö

● Ronny och jag ska ut till ett stöd-boende på en ö som heter Ramsö. Vi är på väg och Ronny sitter i fram och pratar med han som är chef på stället, han heter Lazad.

Jag vänder mig om och tittar i utrymmet bak i bilen. Det är säkert sex svarta plasticsäckar och två stora väskor bredvid mig i baksätet. Jag tänker att "hade vi verkligen så mycket på det tidigare stället vi bodde på?" Men tydligen var det så, resan dit tar ungefär en timme.

Jag känner mig lite nervös, mår inte alls bra, Lazad och Ronny diskuterar för fullt med varandra. Solen skiner och det är en varm dag i början på juli. Solen bränner genom vindrutan och jag får solen rakt i ansiktet, helt plötsligt så ser jag en vägskylt det står Vaxholm på. "Är det långt kvar?", frågar jag lite blygsamt? "Nej då, nu ska vi ner till kajen där båtarna går".

"Nu hade vi tur", säger Lazad och parkerar bilen, Ronny och jag ser oss lite runt omkring. Vi börjar att lasta av och ställer säckarna och väskorna bredvid oss och sätter oss ner på en

utav bänkarna. "När går båten?" "Om en timme ungefär, vi missade den som gick för bara någon minut sen."

Jag springer snabbt upp till Pressbyrån och köper en läsk och nu ser vi hur båten som vi ska åka med kommer in, vi ser en man lägga ut landgången och vi går först på, vi ställer ner säckarna intill fören. Väskorna bär vi med oss in och betalar, sedan sätter vi oss. Vi frågar hur många som bor där. "Det är ungefär 15 stycken, ni kommer träffa dom men inte alla på en gång förstås."

Nu är vi framme, lyfter av säckarna sen kliver vi också av, promenaden dit tar väl tio minuter och vi drar en kärra med säckarna. Lazad säger att vi ska bo i en av stugorna, i ett dubbelrum bredvid huvudbyggnaden, med dusch och toalett. Visst känns det lite nervöst och man undrar om det är någon man känner, många känner nog likadant när man ska till ett nytt ställe. Väl framme rullar vi ner kärran framför ett litet gult hus, på sidan av själva huvudbyggnaden där man äter frukost lunch och middag.

Vi går in och tittar och vi möts av ett mellanrum med en soffas och intill det ett sovrum, därefter en dörr med dusch och toalett. "Här ska vi nog trivas", säger jag till Ronny. "Ja" svarar Ronny, "nu är vi kvar här tills vi får en lägenhet." Efter en liten stund så går

Nu är vi kvar här tills vi får en lägenhet!

vi upp till själva huvudbyggnaden, det är en ute terrass och där sitter två tjejer, Eva och Marie, dom har kommit två veckor före oss.

Vi går in och hittar ett stort kök där vi sätter oss och äter. Fyra killar sitter och spelar kort, vi hälsar och i nästa rum finns ett tv-rum där en del sitter och tittar på tv, nu har vi sett hur det ser ut och vi går tillbaka till uteterrassen och tar varsin cigarett och börjar prata med tjejerna, dom verkar helt okej.

Eftersom det är så varmt går jag ner till vårt rum och sätter på mig bikini och

går ut och lägger mig och solar, Ronny börjar packa upp våra saker.

När jag solat ett par timmar säger tjejerna att det ligger ett bad alldeles intill så mina dagar ute på Ramsö blev att jag solade, vi fiskade tillsammans med en av personalen som bodde året runt på Ramsö.

Hon höll i ett japanskt tema som heter Chigong, där var Jesper och Marie och testade hur det var. Jag tyckte det var jätteroligt, man gjorde liksom långsamma rörelse med kroppen sen andningen och jag tyckte det var väldigt positivt men jag kunde bara vara med nångång. Det fanns också en pysselstuga med färger och annat som Jessika fixat, där man fick sitta och måla och teckna och bara koppla av. Eftersom jag och Ronny fick vår efterlängtnade lägenhet till sist, vi var ute på Ramsö i exakt fyra månader.

Vi flyttade in i lägenheten i södra Stockholm första november, en kvart med tunnelbanan in till stan. Så nu är vi verkligen glada.

LENA FREIJ

The background of the entire page is a photograph of a person climbing a steep, rocky mountain. The climber is silhouetted against a pale, hazy sky. The mountain's surface is rugged and covered in dark rocks. The overall mood is one of challenge and achievement.

skye

Vi ser alltid till människan

oavsett roll, teknik eller funktion.

På Skye arbetar vi med att ge goda råd för ett gott resultat, och om hur man möjliggör och realiserar verksamhetsmål med teknisk innovation.

Mer information om våra produkter och tjänster på
www.skyeconsulting.se

Kontakt: info@skyeconsulting.se | Tel: +46 730 961 928

Skye kontor: Oslo, Stockholm och Göteborg

FÖRETAGSPRENUMERATION

Med en företagsprenumeration hjälper du och ditt företag till att göra Stockholm till en bättre stad för oss alla att bo i. Vill ni också företagsprenumerera på Situation Sthlm och synas med er logotyp på denna sida? Kontakta oss:

Herman Sundgren (herman@situationsthlm.se), tel: 08-545 953 94

Abaton
PRODUKTION AB

ALM

bee

BTH BYGG

EM
EINAR MATTSSON

FOURSIDE

ABF

ARBETARNAS BILDNINGSFÖRBUND

**ANDERS
BODIN
FASTIGHETER**

bergkrantzarkitekter

BYGGMÄSTAREFÖRBUNDET
BF

Electrolux

**FRÄLSNINGS
ARMÉN**

Acne 艾可尼

APOTEK ♥

betsson

Capio Geriatrik

**ENERGI
FÖRETAGEN**

Grönsakshallen
Sorunda

Active Catering
SEDAN 1986

AL
ATRIUM LJUNGBERG

Beving

Capio Maria

ERSÉUS ARKITEKTER AB

H2M

advokatfirman **Althin**

fonden

Bilprovningen
Din trafiksäkerhet sedan 1963

CARGLASS
Lagar stenskott & byter bilglas

Ersta diakoni

HAMMARBY IF

CEDERQUIST

HANSA PROJEKT

centric

HAMMER & HANBORG

ADVOKATBYRÅ
Thomas Bodström

AROS WATER AB

BJÖRN AXÉN

**CHINA
TEATERN**

frank ADVOKATBYRÅ

advokatfirman **sallnäs**

BokningsBolaget

Colly
ETT FÖRETAG I INDUSTRI

f Fastighets

HEBA
FASTIGHETS AB

ADVOKATFIRMAN **ÅBERG & Co**

BOLIDEN

**CONTURA
BYGG AB**
www.conturabygg.se

FAMILJEBOSTÄDER

Hertz

afa
FÖRSÄKRING

ashurst

**Bonnier
Fastigheter**

COWI

FCG

H2M

Akademikerförbundet SSR

ASSA ABLOY

BOBY
BOTKYRKABYGGEN

Danske Bank

FF Profilreklam AB
www.ffprofilreklam.se

hiQ

**Akademikernas
a-kassa**

Attendo

Brandkontoret
Örebrohuset Örebro Brandförhindermyndighet
Brandkontoret sedan 1981

DANVIKSHEM

Flinks JÄRN

HMXW arkitekter

Alfred Berg
1863

Autoexperten

brunnberg&forshed
ARKITEKTKONTOR AB

JICE

Folkhem

**HOTELL
JOUREN**
ett tryggt boende

ALLBA

AXFAST
UTVALDA LÄGEN

**Brücke
diakoni**

dina Dina Försäkringar

Fora

HRM
Affärsutveckling
Relationer med affärsfokuser

Svenska kyrkan
SOFIA FÖRSAMLING

Svenska kyrkan
STOCKHOLMS STIFT

Svenska kyrkan
VANTÖRS FÖRSAMLING

VÄLPLANERAT BOLÅN I GENOMGÅENDE BRA SKICK.

Flytta till oss, vi hjälper dig smidigt och enkelt.

Vid flytt av bundna bolån så kan din nuvarande bank ta ut ränteskillnadsersättning.

SBAB!
från dröm till hem

90 SVENSK
INSÄMLINGS
KONTROLL

FOTO: JOSEFIN CASTERYD/IKON

LÅT FLER FÅ FYLLA FEM!

Var femte sekund dör ett barn som inte hunnit fylla fem. Men barn som får leva i trygghet kan klara sina kritiska första fem år. Zaid har flytt från kriget i Syrien och bor nu i flyktinglägret Zaatari. I januari fyller han fem!

Swisha din gåva till 9001223 eller
SMS:a FEM till 72905 och ge 100 kr.

PG 90 01 22-3 | BG 900-1223

Läs mer: svenskakyrkan.se/internationelltarbete

SWISHA
100 kr till
9001223

Svenska kyrkan
INTERNATIONELLT ARBETE

medlem av
actalliance

STOCKHOLMSKRYSSET

Lös, skicka in och vinn

Som en liten paus i läsningen tycker vi att du nu, när du bläddrat ända hit, ska hämta en penna, lösa korsordet och skicka in det till oss.

Via vår intrikata slumpgenerator kommer sedan tre vinnare att dras bland de inskickade rätta lösningarna.

Den stolta vinnaren belönas med samlings-skivan *Ljusglimtar ur RadioSkugga* från det prisbelönta radioprogrammet RadioSkugga från 2012.

Andra och tredje pris är ett nyckelband med Situation Sthlms logga på.

Förra månadens vinnare:

Skivan *Ljusglimtar ur RadioSkugga*:

Siv Föll, Huddinge

Nyckelband:

Bo Stenback, Stockholm
Britten Larsson, Bro

Se förra månadens lösning på sidan 56.

Stockholmskryssset är ett samarbete mellan Situation Sthlm och tidningen Kryssset, en månadstidning för alla kryssintresserade.

KRYSSSET

ÄR OBRUKBARA BILAR	SLAG I ANSİK-TET	↓	KLUVEN	↓	BALAN-SERA	↓	HOPPAR TVEKSAM	↓	GICK OMBORD I TID				
ENKELT FÖR SPRÄK-BEGÄVAD													
DIS-TANS-KAMRAT													
SLUTER OCH BRYTER					SISU								
					GEORGIA KORT								
SÄG		TYSK FIRMA-FORM TURKU			DEN KLIVER MAN PÅ NÄR MAN KLIVER PÅ								
→							KRÄVS VID UNIVERSITETS-STUDIER	BRO I VENEDIG	↓	MÄTT-STOCK	Vid vilken av Stockholms hamnar är bilden tagen?		
HAR SÄNGAR SOM ÄR FÖR SMA				STAD MED EGEN VASABORG						BUSK-MAN	STANK	ÖSTERSJÖ	
				↓	PAS-SIONS-PLÄGAD			ÖLAND			ZOLA		
→													
UPPSTÄR I RUS-NINGSTID		SNURRA										OKON-STLAD UNGE	
REPARERA		↓											
→				FÖLJER RE			PUB-LAGER			SLUT I KYRKAN I LETT-LAND			
ÄR OFTA FÖRSEDD MED KOD	VIMMEL-KANTIG			PIGG						ÖVER-MÄTTS-MÄTT			
	IFALL			TALLIUM									
→				MOR-GONRÖD-NADENS GUDINNA						SLÖ			
							SYDD ÄSNA			HAR-KUSIN			
KROS-SÄT							FÄSTE FÖR LIVLINA	HAR ÄTER SINA SESSOR		GRÖN-BERG		GÖR MAN STACK-ARS LITEN	
										BLOD-BRIST			
KAPADE	VIDTAS MED MÄTT	DAMER-NAS DON						BUSKEN				GÖR SNÖN IBLAND	
		GÖSA											
BRÄNSCH FÖR MJUK-VÄRÖR	→							SKYNDÄ				MÄRK	
												NÄGON	
→													
BOCKAR VI FÖR					STRAFF-AVGIFT					GAMLA INDI-ANER			
										KREDIT			
→			ÄR KULT FÖR MÄN I KILT					MÄNGA I STÖR ARME					
KAN GÄ TILL TORGET					SNÖRAS						FÖRKORTNING FÖR ÄMNE MED FARLIGA SYSTRAR		

Konstruktor: Marie Peterson-Engnell Foto: Bigstock © Bonnie Korsord

Namn: .....

Adress: .....

Postadress: .....

Skicka in ifyllt kryss senast 16 december till:
Situation Sthlm
Timmermansgatan 38
118 55 Stockholm

2016-11-24 10:22

"Gör plats för de ämnen vi så länge jojkat"

Sofia Jannok

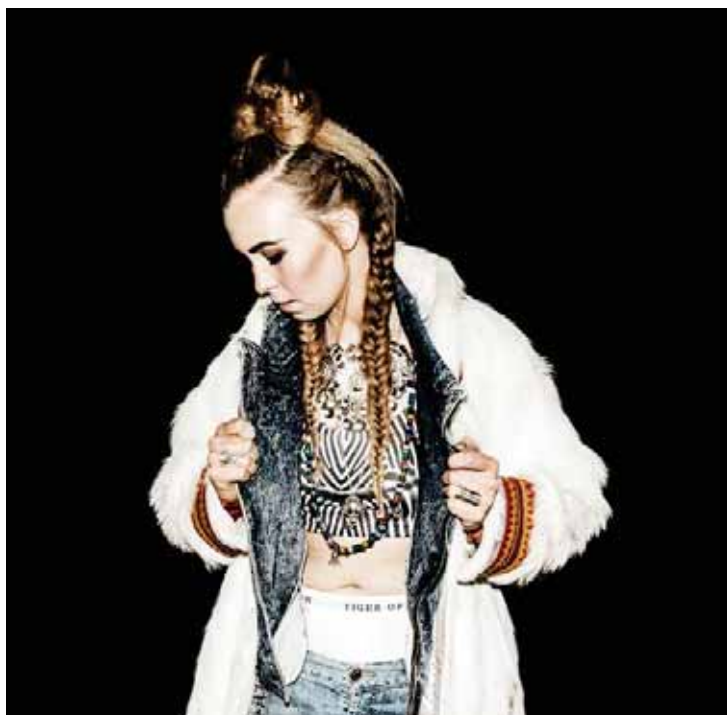
SAMISK Artisten och musikern Sofia Jannok är en av Sápmis mest etablerade röster.

Tidigare i år släppte hon den kritikerrosade skivan *ORDA – This is my land*. Hon syns också i tv-serien *Midnattssol*, en febrig mordgåta som utspelar sig i Sápmi. Liksom i dokumentärserien *Världens Sofia Jannok*. Båda sänds i svt.

– Det har varit ett händelserikt år. Inte minst för att jag släppt min fjärde skiva, men det som är nytt är skådespelarprylen. Den blev mycket större än jag kunnat tro.

I *Midnattssol* gör Sofia Jannok en biroll som nåjd, en slags samisk schaman. Serien ställer frågor kring identitet, men belyser också rasism och urfolkets förutsättningar i norra Sverige. Detta har vällat debatt kring huruvida samerna skildras "autentiskt".

– Det är en ganska ovanlig produktion, för att komma från svt så kritiken var väntad. Den tar upp saker som sällan skildras i filmsammanhang. Serien väcker frågor och känslor. För oss, som kommer från Sápmi, är det här inget nytt. Vi har ju alltid funnits här. Samtidigt tycker jag att tv-serien blottar den okunskap

OLIV "SOTAN" TEBBY FRISK

som finns. Jag märker direkt, i en tidningsartikels rubrik eller ingress, om den som skriver vet vad den skriver om.

Hon tillägger:

– Okunskapen är en konsekvens av ett system, som i århundraden censurerat Sápmi. Jag tycker inte man ska skämmas över att man är okunnig, i stället bör man fråga sig: "Varför vet jag så lite om urfolket? Vad är det i samhället som gör att jag inte vet nånting? Rent generellt –

vem är det som vinner på det?" Det är inte enskilda individers skuld.

På senare tid har samiska berättelser fått allt mer bäring i populärkulturen. Göteborgs Internationella Filmfestival 2017 ska exempelvis ha samiskt tema.

– Det är populärkulturen som lyfter de frågor samhället undviker. Det är på tiden att majoritetsrummet gör plats för de ämnen som vi så länge jojkat.

ALEXANDRA SUNDQVIST

Stockholm ligger öde

PETER GEHKE

FÖRHÅLLET mellan kent och huvudstaden har alltid varit komplicerat, i alla fall att döma av sångaren Jocke Berghs texter:

"Åh åh Stockholm, vår slutstation, vårt mål/Nu känns allt slitet, trångt och ängsligt/Går över bron mot Fridhemsplan/Och mina sista ord blir: Förlåt för allt jag aldrig sa." ("Allt har sin tid", 2014)

Första Stockholmsspelningen ägde rum på Daily News Bar 1992. Efteråt gick de ut i vintrigt Kungsträdgården och bestämde sig för att flytta till Stockholm.

"Cirkeln sluts igen vid ringen på Centralen/I den stora stygga stan, åh ingen annanstans kan man vara ensam som just här/Isen på Riddarfjärden smäller som gevär, blåjus vid Tegelbacken, våren är här." ("LSD någon?", 2007)

Flytten gick redan innan debutplattan *kent* gjorde dem till kungar bland indiepoparna i Hannas Källare på Skånegatan.

"Stockholm vaknar långsamt på droger och på sorg, snön hyr ut sin oskuld till hela Kungsholms torg/Det känns som när jag kom hit, way back in 93, en ynkelig rad av fotspår, en okänd kontinent." ("Columbus", 2007).

FOTNOT: Den 15, 16 och 17 december spelar kent på Tele2 Arena i Stockholm.

DAVID BOGERIUS

Mörkare Siri Karlsson

HYMN Siri Karlsson blandar folkmusik med synthar och kraut. Förra skivan *The Lost Colony* blev en snackis i Sverige och utomlands. Nu är duon, bestående av Cecilia Österholm och Maria Arnqvist, tillbaka med nytt material. "Sempheonia" är första singeln från kommande skivan *Shake Shake Love*.

Det är en mörk, dystopisk, power-låt. Tillika en hisnande hymn till en kvinnlig musiker, som levde under antiken.

ALEXANDRA SUNDQVIST

Värt att lyssna till:

Anna Törnheim

Live in Stockholm

Lyxig dubbel-LP med snygga arrangemang, kidnappade "Shoreline" och en trygg Anna Törnheim med band på hemmaplan på Cirkus.

Sister

Stand Up, Forward, March!

Med lite thrash i sleaze-mixen är genombrottet inom räckhåll för Stockholms just nu största hårdrockshopp.

Dramaten & Spoken Word

Artisterna ska vara "skoningslösa och mjuka". Lyssna till Rojda Sekersöz, Oskar Hanska, Mariama Jobe, Kalle Haglund och Niklas Mesaros, Min Stora Sorg med flera.

TOLVSKILLING

Unga pankar till Operan

PRISVÄRT Att gå på opera i Stockholm är kostsamt, särskilt om man är ung och har en tunn plånbok. Det vill Folkoperan vid Hornsgatan råda bot på. Med sin nya satsning Klubb26 vill de locka fler unga att uppleva konstformen. Klubb26 är en klubb för kulturintresserade stockholmare, till och med 26 år, och studenter. Som medlem i Klubb26 får man gå på alla operahusets föreställningar till halva priset, liksom köpa biljetter till sista minuten-pris.

– Opera är en häftig och stark upplevelse. Speciellt när man kommer så nära sångarna som man gör på Folkoperan. Det sceniska uttrycket i kombination med musiken och sång-

arnas fantastiska röster kan ge riktigt gåshud. Vi vill att alla unga stockholmare ska ha råd att gå på opera, säger Elenor Wolgers, vid Folkoperan.

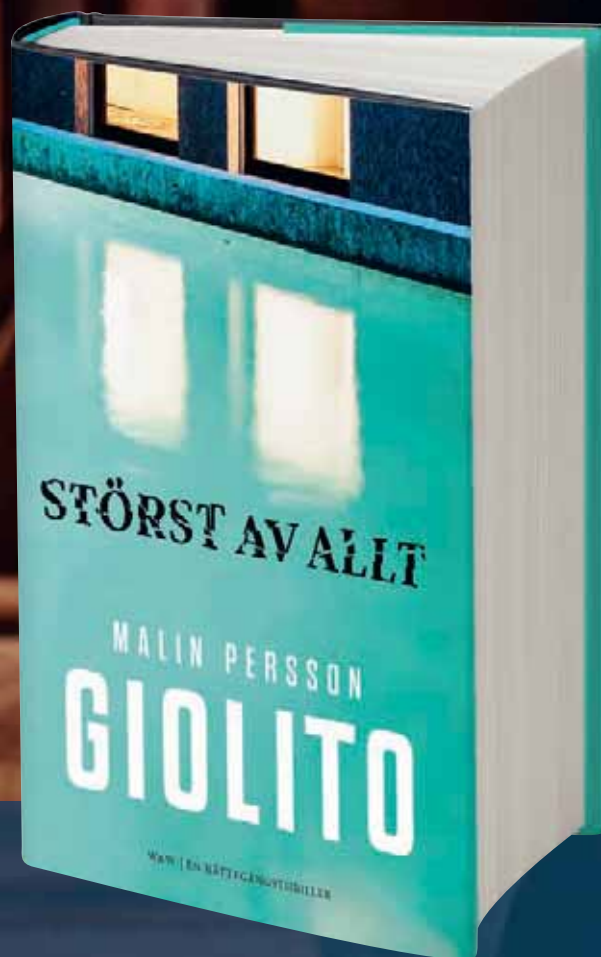
ALEXANDRA SUNDQVIST

EMIL LARSSON

ÅRETS SUCCÉ!

Foto: Anna-Lena Ahlström

**"DEN ÄR GRYM! DEN FÖRSTA TROVÄRDIGA
RÄTTEGÅNGSBOKEN JAG LÄST PÅ SVENSKA."**

Jens Lapidus

**"SUBLIMT BRA HISTORIA,
MÄSTERLIGT BERÄTTAD."**

Håkan Nesser

AKADEMIBOKHANDELN
Att läsa är att resa.

BOKEN FINNS HOS OSS!

"Som musik. Som Beckett. Som Sarah Kane." Regissören Eva Dahlman om texten i Kristina Lugns *Nattorienterarna*.

LÄSA

"Lika vaken om nätterna som Karin Boije."

Fredrik Jonsson

TONSÄTTNING I år är det 75 år sedan poeten Karin Boye tog sitt liv, mitt under ett brinnande världskrig. Nu hyllas hennes diktkonst med nyskriven musik av Fredrik Jonsson och sång av artisten Daniel Lemma.

Fredrik Jonsson fick idén till skivan *Stjärnornas tröst – Daniel Lemma sjunger Karin Boye* under en sömlös natt. På sängbordet låg Karin Boyes samlade dikter.

– Jag började läsa och blev oerhört berörd. Visst hade jag hört hennes dikter tidigare, men jag hade aldrig satt mig in i dem. Nu var det som att börja titta på en tv-serie och, redan i första avsnittet, förstå att "det här kommer jag att gilla".

Han insåg att Karin Boye, liksom han själv, ofta varit vaken om nätterna.

– När jag förstod det

så kände jag glädje. Men också en samhörighet som fick mig att närma mig henne och som väckte min låtskrivarådra. Jag tog upp gitarren och spelade mig igenom diktsamlingen. Där det brände till, där stannade jag

PRESSBILD

upp. Jag skrev två eller tre sånger den natten.

Tonsättningen som följde skedde organiskt. Gemensamt för dikterna är att de adresserar natten: stjärnor, längtan och död. Resultatet är en lågmäld skiva, där Daniel Lemmas sång och Karin Boyes lyrik står i centrum. Musiken är försiktig, tassande.

– Jag skrev låtarna i vår lägenhet, när min fru och våra tre barn låg och sov och ville inte väcka nån. Så anslaget blev dämpat. När vi spelade in så ville jag behålla det. Jag ville att

Daniels röst skulle vara i centrum, dessutom har jag stor respekt för texterna. Jag har jobbat med Daniel tidigare och tycker om hans sätt att sjunga.

Det är inte första gången Fredrik Jonsson gör musik av dikter. Han har tidigare tonsatt dikter av Pär Lagerkvist.

– Min pappa läste Lagerkvist för mig när jag var barn. Det projektet tog emellertid lång tid att genomföra, medan det här bara hände. Eller så hade det kanske legat och väntat på att hända.

ALEXANDRA SUNDQVIST

Magisk förortsrealism

DJÄVULEN KOM TILL Bagarmossen är Anita Santessons debutroman för vuxna. Att historien utspelar sig i just Bagarmossen är ingen slump.

– Det är en symbol

för orten som rymmer allt från miljonprogram till villor, där doft av hummus gifter sig med nybakade kanelbullar, där vänner från Haiti och Borlänge köar på Coop och där förtvivlade föräldrar försöker lotsa sina barn genom en alldeles för hård värld. Men det är också platsen där jag bor.

Huvudpersonen i boken, Ylva, kämpar för utsatta ungdomar. Är ungdomar i Stockholm särskilt utsatta i dag?

– För att kunna göra nåt åt ondskan i världen måste man kunna se den i ögonen. Tyvärr

har vi blundat alldeles för länge. Inte minst för det som händer i skolan. En ung människa som vill ha stöd

för att komma igenom gymnasiet måste kunna få det. Sover man på polares soffor för att mammas nya snubbe förgriper sig på en så är det svårt att hänga med i undervisningen. Oavsett var man bor.

Bokförlaget skriver om berättelsen som "magisk realism", är det en bra beskrivning?

– En dag flyttar djävulen in i lägenheten bredvid Ylvas och plötsligt får hon nya krafter att rensa i samhällssträsket. Jo, nog är det magisk realism alltid.

DAVID BOGERIUS

Oneliners om ensamhet

ORD Komikern och författaren Gussy Löwenhielm använder svart komik för att sätta ord på ensamhet. I boken *Jag är ensam om att känna att vi är två här* gestaltar han utanförskapet med foton, flera är tagna i Stockholmsmiljöer, och "oneliners": "En fördel med att spela fotboll ensam är att man alltid är fri.", "En av två är emot besöksförbud" och "Jag gillar inte att vara osynlig, men det märks inte."

MARIA HAGSTRÖM

DEBUT

De som kom ensamma

VITNESMÅL Bara förnamn på personerna. Porträttbild på högersidan, text på vänster. 34 män, 16 kvinnor. Och deras berättelser om hur de lämnade sina familjer och hemländer och kom till Sverige ensamma.

Mellan 2011 och 2014 har bildjournalisten Kenny Bengtsson jobbat med boken *Jag kom ensam – om flykt i barn- och ungdomen*. I bokens efterord berättar han hur hans syn på asylsökande förändrats under arbetet med boken – "att behöva söka tillstånd om en bättre framtid låter alltmer bisarrt ju mer jag tänker på det". De har kommit från bland annat Finland, Etiopien, Kazakstan, Somalia, Syrien, Irak, Kirgizistan, Tyskland,

Uganda, efter Kristallnatten eller al-Shabaabs senaste offensiv.

Ensamma. Hit till Sverige. Med den våldsamma och trasiga världen med sig och i sig, men med framtiden fortfarande som en möjlighet. Kenny Bengtssons välgjorda och starka bok är ett viktigt vittnesmål om vilka vi är. Och blir. Och var och varför.

ULF STOLT

Håll ögonen på:

Katten & Ekorren – en vintersaga

Loka Kanarp

Den andra barnserien av Loka Kanarps om de udda kamraterna Katten och Ekorren. En rolig underfundig bok om att allt vi egentligen behöver är varandra.

SoL 1: 1

Johan Christiansson

Johan Christiansson debuterar som romanförfattare. Han senaste diktsamling *Söder om Sahara* tilldelades Samfundet De Nios vinterpris. *SoL 1: 1* är en mörk och oroande berättelse om socialsekreteraren Karl och hans tillvaro som snurrar undan i en svart virvel.

"EN AV KEN LOACHS BÄSTA FILMER"

VARIETY

PALME D'OR

FESTIVAL DE CANNES

VINNARE AV GULDPALMEN I CANNES 2016

Jag, Daniel Blake

REGI AV
KEN LOACH

MANUS AV
PAUL LAVERTY

DAVE JOHNS

HAYLEY SQUIRES

SIXTEEN FILMS WHY NOT PRODUCTIONS WILD BUNCH BFI BBC FILMS LES FILMS DU FLEUVE FRANCE 2 CINÉMA CANAL + FRANCE TÉLÉVISIONS LE PACTE CINÉART CINÉ + VOD AND BE TV
PRODUCTION DESIGNERS FERGUS CLEGG LINDA WILSON PHOTOGRAPHY ROBBIE RYAN RECORDIST RAY BECKETT SOUND EDITOR KEVIN BRAZIER CASTING KARLEEN CRAWFORD COSTUME DESIGNER JOANNE SLATER
ASSISTANT DIRECTOR DAVID GILCHRIST LINE PRODUCER EIMHEAR MCMAHON EDITOR JONATHAN MORRIS MUSIC GEORGE FENTON EXECUTIVE PRODUCERS PASCAL CAUCHETEUX GREGOIRE SORLAT VINCENT MARAVAL
SCREENPLAY PAUL LAVERTY PRODUCER REBECCA O'BRIEN DIRECTOR KEN LOACH

Sixteen FILMS why not wild bunch BFI BBC FILMS LES FILMS DU FLEUVE FRANCE 2 CINÉMA CANAL + FRANCE TÉLÉVISIONS Le Pacte cinéart CINÉ + VOD AND BE TV

BIOPREMIÄR 9 DECEMBER

I Karl Bertil Jonssons kulisser

TECKNAT Animationsbolaget Penn-Film Studio har donerat inspelningsmaterialet från filmklassiker som *I huvet på en gammal gubbe*, *Dunderklumpen*, *Resan till Melonia* och *Sagan om Karl-Bertil Jonssons julafton* till Svenska Filminstitutet. 300 kartonger, tusentals teckningar och en kamera på 1,5 ton har anlänt till Gärdet där det ska kunna användas i utställningar och forskning.

– Förr eller senare så står man inför valet att slänga grejer eller att ta hand om det privat och till det fanns ingen möjlighet. Då kom vi på att fråga Filminstitutet om de var intres-

serade. De blev väldigt glada och vi slapp bekymret att sortera lådorna... ha ha..., skrattar Per Åhlin.

Mathias Rosengren, chef för avdelningen Filmarvet, benämner det som "en fantastisk donation för oss".

– Vårt arkiv är kanske mest känt för att innehålla väldigt mycket film, men vi har även andra samlingar, exempelvis skisser och kostymer från *Fanny & Alexander*. Vi har dock haft begränsat med material från animerad film och inte så mycket från

produktion av barn- och ungdomsfilm. Pennfilmsdonationen är ju båda dessa, vilket är väldigt tacksamt för oss. Samtidigt är Per Åhlin och Pennfilms produktion nåt av de mest framstående vi har haft i Sverige de senaste 50 åren. Det är ett unikt konstnärskap.

På julafton visas *Sagan om Karl-Bertil Jonssons julafton*, vad känner Per Åhlin själv för filmen i dag?

– Det är något unikt att man visar ett TV-program under så många år och det är väldigt roligt, framför allt för att Tage Danielssons fina berättelse lever vidare.

Brukar du titta på filmen själv?

– Ja, det måste jag erkänna att jag gör och det beror på att jag firar med familjen och då kan jag ju inte gå och gömma mig precis.

Jag tycker fortfarande att den håller och den gör en påmind om situationen på gatorna som den ser ut i dag. Tage hade reagerat på det och filmen kanske behövs som mest just nu. Man saknar Tage väldigt mycket när man ser filmen.

FOTNOT PennFilm Studio startades 1967 av regissören Per Åhlin och ägs i dag av Clas Cederholm.

HENRIK EMILSON

NJUTAFILMS

Ny kvartersbiograf vid Sankt Eriksplan

I EN TID när allt fler ser film streamad på olika skärmar, öppnar filmdistributörerna NonStop Entertainment och Njutafilms en biograf vid Sankt Eriksplan. Det är biograf Capitol, som också hetat Ribo och Ri-tvåan och som upphörde med film 1985, som åter slår upp portarna i augusti 2017.

Varför öppnar ni en biograf?

– Vem skulle inte vilja öppna en biograf? Det är ju en dröm. Det finns ett filmintresse i staden och det finns ett knippe fina och bra biografier som visar film för en mestadels vuxen publik som i City och Söder. Capitol ligger på Sankt Eriksgatan 82 och där är det helt tomt på biografier, samtidigt som det är nära till bussar och tunnelbana och Kungsholmen runt hörnet. Så vi kommer att fylla en geografisk lucka och bli en slags kvartersbiograf, säger Jakob Abrahamsson, vd NonStop Entertainment.

Hur kommer utbudet att se ut?

– Utbudet i de tre salongerna kommer givetvis att bestå av de filmer som vi köper in till stor del. Båda våra bolag har mycket klassiker, både svenska och utländska, som vi gärna vill hitta en reguljär plattform för i stan. Men vi kommer inte att kunna fylla repertoaren med bara våra filmer, så vi kommer att ta in från andra distributörer också. Vi kan inte vara radikalt annorlunda, men vårt utbud kommer att präglas av vårt tycke och smak, som skiljer sig från de andra biografernas.

FOTNOT Stockholms stad har beviljat biografprojektet utvecklingsstöd, som rapporterats om i tidigare nummer.

HENRIK EMILSON

STREAMAT

Julen – alltid bättre förr

NOSTALGI I SVT:s Öppet arkiv finns flera tidigare julkalendrar. Inte minst *Fem myror*

är fler än fyra elefanter. Efter att programmet visats mellan hösten 1973 och våren 1974 klev Magnus, Brasse å Eva tillbaka i sina roller för julkalendern 1977. En bokstav avhandlades i varje avsnitt och kalendern, som traditionellt har 24 avsnitt, fick därför förlängas och börja redan 27 november för att hinna med alla 28 bokstäver.

HENRIK EMILSON

Titta extra på:

American Honey

Andrea Arnold levererar månadens bästa drama på bio. Vi följer Star, en tjej från ett otryggt hem som ger sig ut på en road trip i ett än mer laglöst USA.

Diktatorn

I sitt mästerverk från 1940 har Charlie Chaplin dubbla roller och driver hårt med nazism och fascism. Åter på bioduken där den ses bäst.

Nötknäpparen

Tjajkovskijs balett hör julen till och nu kan du uppleva den på Bio Rio 27 december med närbilder av täspets, svett och talk.

JULFILM PÅ KLARA

Ett underbart liv

visas i tv. I USA har de Frank Capra's *It's a wonderful life*, *Livet är underbart*.

James Stewart gör ett dramatiskt porträtt av en man som tänker ta livet av sig på julafton, men som får hjälp att hitta livslusten av ängeln Clarence. Filmen är från 1946 och sedan åttiotalet är det en klassiker på amerikansk tv i jultid. Nu har du chansen att se den – gratis – på biograf Klara 21 december.

HENRIK EMILSON

FEELGOOD I Sverige har vi *Sagan om Karl-Bertil Jonssons julafton* som

Vegetariska restaurangen Växthuset växer till sig

NYLAGAT När restaurang Växthuset på Trädgården/Under bron nyöppnar 2 december kommer restaurangen att hålla öppet från 17.00 onsdag till lördag.

– För oss är natten och klubben det självklara. Därför är det för oss magiskt att kunna utöka våra öppettider till de timmar då alla andra är vakna och låta natten ge dagen en nyhet, säger Jakob Grandin, grundare av Trädgården och Under bron.

Växthuset meny blir från och med då helt vegansk.

– Många av våra internationella artister är veganer och det känns kul att kunna erbjuda en lyxig vegansk meny "in house", säger Camilla Almqvist Terán på Under bron.

Ny kökschef är Anders Ramsay.

ULF STOLT

"En butter farbror bakom disken."

James Gill

LEGOHANDLARE För drygt två år sedan fick australiensaren James Gill en idé. Han, som varit bosatt i Storbritannien i 15 år, sa upp sig från sitt chefsjobb för att starta en Lego-butik någonstans i Europa. Valet föll på Stockholm.

I mars 2015 öppnade han "Mr. Gill – a different kind of Lego store".

– Jag valde Stockholm, eftersom alla pratar bra engelska här. Men också för att jag gillar vädret, säger James Gill.

Denna novemberdag faller flera decimeter snö utanför fönstret. James Gill har därför valt att stänga sin affär. Han vill i stället vara ute i snön.

– Såna här dar får jag inte uppleva ofta, säger han och skrattar.

Hans beslut säger en hel del om hans affärsidé. Mr. Gills butik på Brännkyrkagatan drivs inte av

I december anordnar Mr. Gill en byggworkshop med jultema. Modellerna ställs sedan ut i fönstret under julmånaden.

kommersiella incitament. Den hyllar leken och kreativiteten. Spontana workshops i legobygge och temadagar som "fork day" hör till vanligheterna. Den sistnämnda anordnade James när han insåg att han saknade gafflar hemma.

Alla som kom till butiken med en gaffel fick en present. Gemenskapen butiken skapar är viktigast, menar

James Gill.

– Jag vill lyfta den kreativa aspekten av Lego och vara en motpol till de äckliga gallerierna och deras stora leksakskedjor. Med min affär vill jag skapa en sorts lokal, småskalig, söt leksaksbutik som fanns i min egen barndom – den med en butter farbror bakom disken.

ALEXANDRA SUNDQVIST

Kris och juice rakt över disk

PRESSAT De trendiga juicebarerna har knoppat upp som svampar ur marken i Stockholms innerstad de senaste åren. När författaren Caroline Ringskog Ferrada Noli manus- och regidebuterar med en svt-serie om den vita medelklassens privilegier och vedermödor så väljer hon att placera karaktärerna på just en juicebar. *Juicebaren* kretsar kring fyra, "krisiga" kompisar. Premiär 6 december i svt Play.

ALEXANDRA SUNDQVIST

150 nya ord för känslor

BESKRIVER Det saknas ord i vårt språk för att beskriva vårt mående tycker den ideella föreningen Mind, som arbetar för psykisk hälsa. Samtidigt säger forskning att vi mår bättre av att prata. Det behövs fler ord och därför gjorde Mind boken *Ord Inuti*. Den är ett bidrag till det svenska språket – ett slags lexikon eller ordlista.

Där finns 150 nya ord för känslor, med förklaringar för ordets betydelse och exempel

på när ordet kan användas. Till exempel är "avskedsförnekad" känslan efter ett plötsligt dödsfall, när du inte fått chans att ta farväl av den avlidne.

"Trängslan" är ångesten inför att vara bland människor och "jämförstörd" kan exempelvis användas när du känner att du blivit jämförd med något negativt. "Essig" är däremot känslan av att vara någons högsta vinst.

MARIA HAGSTRÖM

ZELDA AV LINA NEIDESTAM

NALEN

**WEEKEND WARRIORS
IMPERIAL STATE ELECTRIC & BOMBUS
LÖR 17/12**

**NEW YEARS EVE BALL
LÖR 31/12**

**LUSTANS LAKEJER
LÖR 21/1**

**THE NAKED AND FAMOUS
FRE 27/1**

**LUCKY CHOPS
LÖR 18/2**

STEVE HACKETT
2017 GENESIS REVISITED WITH HACKETT CLASSICS
LÖR 8/4

REGERINGSGATAN 74. MER INFO OCH BILJETTER PÅ: WWW.NALEN.COM 2017

BRILJANT:

Paketinslagerska

DOLLYEVENT
MAGGAI

.....
Margaretha Ekstrand, 54 år, hinner slå in fler än femhundra julklappar under de sex dagar hon står i Skrapan.
.....

– Jag älskar att slå in paket, det har jag gjort sen jag var liten. Och jag vill att både papper, band och kort ska matcha.

– Tråkigast att slå in är böcker, det kräver ingen kreativitet och blir precis vad det ser ut att vara. Däremot om det kommer barn som köpt en Bajenpin till mamma eller pappa kan jag gå loss och lägga i wellpapp och kartong och göra ett stort paket av det. En gång hade en kille köpt en deodorant till sin mamma. Då gjorde jag ett paket som var som en 1-meter lång smällkaramell. Det tog tid att krusa kanterna.

– Under de sex dagarna vi står i Skrapan slår jag in i snitt 87 julklappar om dagen. Det är allt från en snowboard till manschettknappar. Bland det knöligaste att slå in är fotbollar, då får man bygga upp med wellpapp.

– Jag frågar alltid vem paketet ska vara till och småpratar lite runt det, sen har jag alla möjliga olika slags pynt att blingga upp paketen med som julkulor, glitter, stjärnor, strasspärlor, blommor, tomtar och hjärtan. Det ska passa den som ska ha det.

– Det är få nuförtiden som vill ha juligt rött papper med tomtar på, det ska vara lite mer åt det tjusiga hållet med guld, silver och stjärnor. En fin inslagning med rätt papper och blingbling kan få en potatisskalare att se ut som en julklapp för flera tusen.

– En gång ville någon ha Star Wars-tema på sitt paket – det var en utmaning. Jag valde mörkblått papper, pyntade med silverstjärnor och tog svart band. Det blev lite som rymden i färg.

– Visst blir jag trött i ryggen av att stå och slå in paket en hel dag, men jag är gammal krogtej som är van att varken äta eller kissa på många timmar. Det sitter i ryggmärgen.

BERÄTTAT FÖR **GERD ERIKSSON**
FOTO **MAGNUS SANDBERG**

HAMMARBY BANDY PÅ ZINKEN

2/12 **TELLUS**

14/12 **VETLANDA**

30/12 **EDSBYN**

7/1 **VILLA-LIDKÖPING**

13/1 **IFK VÄNERSBORG**

HAMMARBY
BANDY

PÅ HÖRNET:

Högdalsgången/Rangstaplan

"Jag gillar när jag får tänka ut bra julklappar och jag vill slå in dem själv."

NAMN: Madeleine Sunnqvist

YRKE: Redaktör på Bonniers

ÅLDER: 30 år

BOR: Högdalen

Har du köpt några julklappar än?

– Nej, jag brukar alltid vara ute i god tid för att slippa stressa på slutet. Men nu har jag nytt jobb sen ett par månader tillbaka och det har tagit en del tid.

Köper du från önskelista eller är det personliga grejer?

– Både och. Jag gillar när jag får tänka ut bra julklappar och jag vill slå in dem själv. Och så gör jag egna julkort varje år också.

Var ska du fira jul?

– I Tallkrogen. Och tomten kommer. Nu ska jag i väg och träna vid Globen.

TEXT **GERD ERIKSSON**
FOTO **MAGNUS SANDBERG**

EN GRÖN JUL

Vår kärlek till naturen inspirerar oss att erbjuda produkter av högsta kvalitet och tidlös design. Något som är bra både för dig och miljön. Och vi ger oss inte. Nu breddar vi sortimentet ytterligare. Välkommen in så berättar vi mer.

NATURKOMPANIET

SVEAVÄGEN 62 | HANTVERKARGATAN 38-40 | KUNGSGATAN 4 | KUNGSGATAN 26
MALL OF SCANDINAVIA | TÄBY CENTRUM | SICKLA KÖPKVARTER | ODENGATAN 50
WWW.NATURKOMPANIET.SE

DIESEL®

FOR SUCCESSFUL LIVING

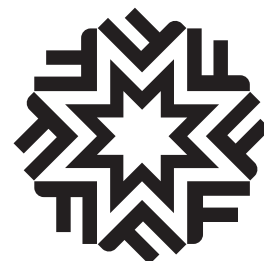

Finally It All Makes Sense

No.038 of 121

En retrospektiv utställning av
Diesels annonser 1991–2001

Fotografiska

PARTNERS

Clear Channel

ineko

MELLERUDS

OLYMPUS

SCA
care of life

TELE2